

Ecologisch Onderzoek De Steupel 2016

Eindrapportage

Uitgave: oktober 2016

Watersnip-rapport 16A045

Colofon

Titel	Ecologisch Onderzoek De Steupel 2016
Status rapport	Eindrapportage
Projectnummer	16A045
Datum uitgave	oktober 2016
Samenstellers	Stefan Wijffe, adviseur Watersnip Advies Brigit van Dam, adviseur Watersnip Advies
Foto's	Watersnip Advies
Naam en adres opdrachtgever	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk Postbus 401 2410 AK Bodegraven
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. D. van Deursen

Alle auteursrechten ten aanzien van dit rapport worden uitdrukkelijk voorbehouden. Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van Watersnip Advies, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	3
2	TOETSINGSKADER	5
2.1	EUROPESE RICHTLIJNEN	5
2.2	LANDELIJK NATUURBELEID- EN WETGEVING	5
2.2.1	<i>Natuurbeschermingswet 1998</i>	5
2.2.2	<i>Flora- en Faunawet</i>	7
2.2.3	<i>Natuurnetwerk Nederland</i>	8
2.2.4	<i>Visie Ruimte en Mobiliteit (2014) en Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013)</i>	9
3	LOCATIEBESCHRIJVING	11
3.1	HUDIGE SITUATIE	11
3.2	BOUWPLANNEN	11
4	RESULTATEN ONDERZOEK	13
4.1	RESULTATEN ECOLOGISCH ONDERZOEK 2010	13
4.2	METHODE	13
4.3	FLORA	13
4.4	FAUNA	16
4.4.1	<i>Vogels</i>	16
4.4.2	<i>Vissen</i>	16
4.4.3	<i>Amfibieën</i>	17
4.4.4	<i>Reptielen</i>	18
4.4.5	<i>Grondgebonden zoogdieren</i>	19
4.4.6	<i>Vleermuizen</i>	19
4.4.7	<i>Overige soorten</i>	21
5	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	23
5.1	CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN	23
5.2	ALGEMENE ZORGPLICHT	26
6	MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN IN HET KADER VAN DE FLORA- EN FAUNAWET	27
6.1	MITIGERENDE MAATREGELEN:	27
6.2	COMPENSERENDE MAATREGELEN:	27
6.3	ZORGVULDIG HANDELEN	27
7	BRONNEN	29

1 Inleiding

De Gemeente Bodegraven-Reeuwijk is voornemens om een viertal percelen gelegen langs de Steupel te Reeuwijk Brug her te ontwikkelen. De huidige drie percelen ten oosten van De Steupel zijn momenteel in gebruik als grasland en rietland. Het perceel dat ten noorden grenst aan De Steupel 19 is braakliggend. Dit perceel en de twee meest westelijke percelen ten oosten van De Steupel worden her ontwikkeld tot woonkavels met riante vrijstaande woningen. Op het meest oostelijke perceel wordt een natuurperceel ontwikkeld.

De plannen ten aanzien van de Steupel kennen een lange voorgeschiedenis. Zo is er in 2010 (Watersnip-rapport 10A023) al eerder ecologisch onderzoek uitgevoerd waarbij tevens een ontheffing voor de Flora- en faunawet is aangevraagd en verleend (kenmerk FF/2012/75C/0042). Het ecologisch onderzoek is echter inmiddels verlopen en de ontheffing kan niet worden verlengd. De initiatiefnemer van de voorgenomen plannen dient opnieuw te verkennen of er mogelijk schadelijke gevolgen zijn voor beschermde natuurwaarden in het plangebied. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen beschermde planten- en diersoorten en beschermde gebieden.

Concreet betekent het dat nagegaan moet worden of:

- Er overtreding van de verbodsbepalingen voor beschermde soorten plaatsvindt (toetsing Flora- en Faunawet).
Beschermde plantensoorten mogen niet vernietigd of beschadigd worden. Beschermde diersoorten mogen niet gedood, verwond of opzettelijk verontrust worden. Daarnaast mogen hun nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen niet beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord worden en mogen hun eieren niet vernietigd of vernield worden;
- Er mogelijke significante gevolgen zijn voor beschermde gebieden (toetsing Natuurbeschermingswet 1998);
- Er wezenlijke waarden en kenmerken van het Natuurnetwerk Nederland aangetast worden (Toepassing Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, Compensatiebeginsel Natuur, Recreatie en Landschap).

Om te onderzoeken of bovenstaande bepalingen overtreden of aangetast worden dient het plangebied onderzocht te worden, middels een bureaustudie en onderzoek naar de aanwezige flora en fauna door een deskundige op het gebied van ecologie.

In augustus en september 2016 heeft een gekwalificeerd medewerker van Watersnip Advies een Flora- en fauna-inventarisatie verricht in het plangebied. Hierbij werd met name gelet op het voorkomen van beschermde planten- en diersoorten. Daarnaast zijn de verschillende biotopen binnen het plangebied beoordeeld met betrekking tot potentieel voorkomende beschermde soorten.

Dit rapport geeft een overzicht van de voor het plangebied geldende natuurwetgeving, de aanwezigheid van beschermde gebieden in de nabije omgeving en de aanwezige en verwachte flora en fauna in het plangebied. Vervolgens wordt aangegeven of er bij het realiseren van de voorgenomen plannen schade verwacht wordt aan beschermde soorten. Met het oog op de algemene zorgplicht, die geldt voor alle planten- en diersoorten, worden waar mogelijk maatregelen beschreven gericht op het voorkomen van schade.

2 Toetsingskader

2.1 Europese richtlijnen

Binnen de Europese Unie vormt de Natura2000 een netwerk van beschermde natuurgebieden. Het doel van deze gebieden is het behoud van de biodiversiteit in Europa. Het beschermen van kwetsbare planten en dieren en hun leefgebieden is hierbij het uitgangspunt.

Deze richtlijnen zijn in Europa uitgewerkt in de Vogel- en Habitatrichtlijn. In de Nederlandse wetgeving zijn deze geïmplementeerd in de natuurbeschermingswet (gebiedsbescherming paragraaf 2.2.1) en de Flora- en faunawet (soortenbescherming paragraaf 2.2.2).

2.2 Landelijk natuurbeleid- en wetgeving

2.2.1 *Natuurbeschermingswet 1998*

De Natuurbeschermingswet 1998 is opgesteld voor de bescherming van natuurgebieden in Nederland, zoals Beschermde Natuurmonumenten en Natura2000-gebieden. In de Natuurbeschermingswet wordt bepaald wat mag en niet mag in de beschermde gebieden. Activiteiten die mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de waarden van het gebied mogen niet plaatsvinden zonder vergunning.

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een Natura2000-gebied of beschermd natuurmonument.

Het natura2000-gebied Broekvelden-Vettenbroek & polder Stein ligt op 150 meter van het plangebied.

Het plangebied grenst dichtbij aan plas 'Broekvelden-Vettenbroek' welke een belangrijke functie heeft als rustgebied in de winterperiode voor watervogels. Doelsoorten van het gebied 'Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein' zijn de Niet-broedvogelsoorten Kleine zwaan, Smient, Krakeend en Slobeend. Met name in de winterperiode wordt het gebied gebruikt als rustgebied, globaal van 15 oktober tot 15 maart.

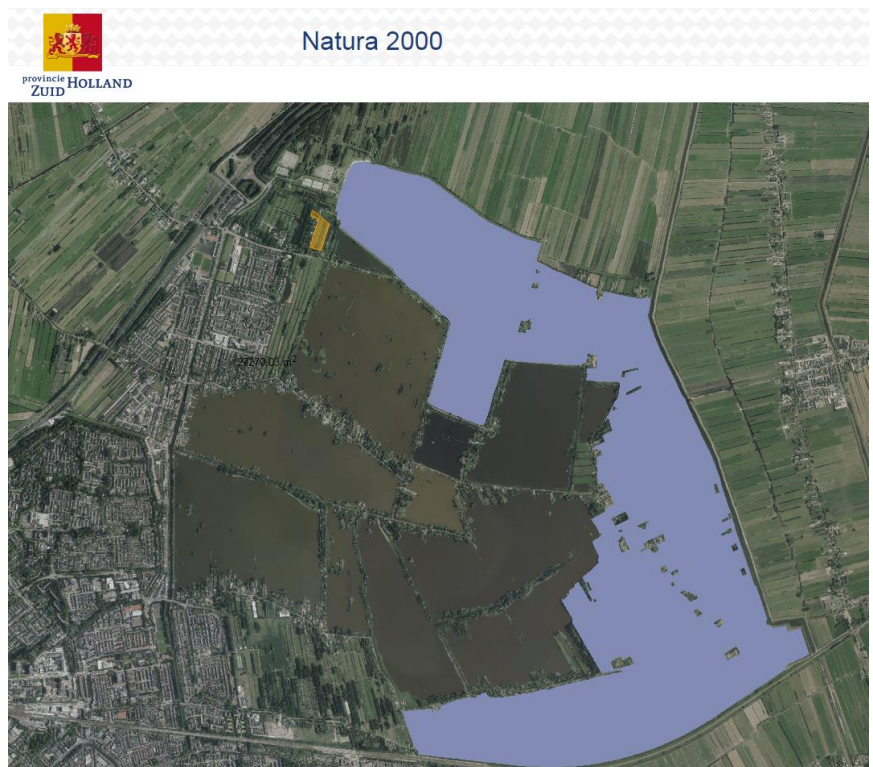
De doelsoorten komen niet uitsluitend voor binnen het Natura2000 gebied maar foerageren ook in de ruimere omgeving van Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein. De planlocatie ligt binnen de actieradius van deze doelsoorten, maar is niet geschikt als belangrijk foerageergebied van de desbetreffende soorten. De ligging van het plangebied kent een hoge cultuurdruk door dagelijks gebruik van bewoners en recreanten. Daarbij is het plangebied eveneens enigszins besloten door de bebouwing langs De Steupel en Oudeweg. Aan de noordzijde wordt het plangebied ingesloten door de boompartijen op de Kooidijk. De Kleine zwaan, Smient en Slobeend hebben voorkeur voor agrarisch gebied met een hoge mate van openheid als kenmerkend foerageergebied. De Krakeend is wel met enige regelmaat waar te nemen in het plangebied. De Krakeend is een soort die de laatste 10 jaren in alle Reeuwijkse polders sterk in aantal toeneemt. Het plangebied is echter een zeer beperkt deel van het uitgebreide rust- en foerageergebied van de Krakeend dat zich met name aan de oost- en zuidkant van de plas Broekvelden-Vettenbroek en in de plas Sloene bevindt. Er is hierdoor voldoende alternatief voor foeragerende krakeenden. Het verdwijnen van de foerageer- en rustmogelijkheden binnen de Steupel zullen geen negatief effect hebben op de populatie.

Ruimtelijke ingrepen kunnen zowel tijdelijke als permanente veranderingen met zich mee brengen die effect kunnen sorteren op doelsoorten en/of habitattypen, ook als het plangebied buiten het Natura2000 gebied is gelegen. Dit wordt ook wel externe werking genoemd. Om te kijken of de werkzaamheden en toekomstige situatie invloed heeft op de doelsoorten van het Natura2000 gebied is gebruik gemaakt van de effecten indicator. Uit deze effecten indicator komt naar voren dat de doelsoorten van dit gebied vooral gevoelig zijn voor verzilting, verontreiniging, vernatting en verdroging. Geen van deze factoren zijn aan de orde in dit gebied. Daarnaast kunnen de soorten ook gevoelig zijn voor licht. Het is daarom noodzakelijk dat lichtuitstraling gedurende werkzaamheden en vanaf de woningen beperkt wordt. Aanvullend is er in de toekomstige situatie geen sprake van een significante toename van lichtverstoring vanuit het plangebied richting het Natura2000 gebied. De bebouwing langs de Oudeweg, diverse met bomen begroeide legakkers en de bomen, struiken en rietvegetatie op de Sloenedijk en het wandelpad tussen het sluisje en de plas zorgen voor voldoende afscherming.

In 2011 is door Watersnip Advies een effectenbeoordeling gedaan naar het effect van heiwerkzaamheden op de aanwezige doelsoorten in de plas Broekvelden-Vettenbroek (Watersnipnr. 11A027). De conclusie van dit onderzoek luidde:

“De heiwerkzaamheden zullen geen schade veroorzaken aan de instandhoudingsdoelstellingen van de doelsoorten in het Natura 2000 gebied Broekvelden-Vettenbroek & Polder Stein. Het aanvragen van een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet is niet nodig.

Eventuele effecten van heiwerkzaamheden (geluidsverstoring) zouden mogelijk plaats kunnen vinden aan de west/zuidwest zijde van de plas Broekvelden-Vettenbroek. Uit onderzoek is gebleken dat hier geen grote concentraties vogels aanwezig zijn in de overwinteringsperiode. De grootste concentratie vogels bevindt zich midden op de plas of aan de oostzijde van de plas. Slechts incidenteel bij uitzonderlijke omstandigheden, zoals storm uit het zuidwesten, kunnen vogelconcentraties aangetroffen worden ten noorden van de Sloenedijk. Ook onder die omstandigheden bevinden zich geen groepen vogels binnen de aangegeven decibelcirkel. Het grootste deel van de vogels maakt alleen 's nachts gebruik van de plas als rustplaats. Het maximale aantal watervogels is aanwezig tijdens een vorstperiode, er is niet te verwachten dat er dan bouwwerkzaamheden zullen plaatsvinden.

Figuur 1: Ligging van het plangebied (oranje gearceerd) ten opzichte van het natura2000 gebied. Bron: interactieve kaart Natura2000 pzh.nl

Bij frequentie en regelmatige blootstelling aan harde geluiden treedt er gewenning op bij de watervogels."

Op basis van de effectenindicator en de effectenbeoordeling van heiwerkzaamheden uit 2011 zijn negatieve effecten op de doelsoorten van de Natura2000-gebieden door de geplande werkzaamheden niet aan de orde.

2.2.2 Flora- en Faunawet

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet (FF-wet) van kracht geworden. De Flora- en faunawet is opgesteld om in het wild voorkomende planten- beschermen. Van de 36.000 soorten die in Nederland voorkomen zijn er ongeveer 500 beschermd voor de wet. Werkzaamheden die schade kunnen veroorzaken aan soorten zijn, o.a; (ver)bouwen, slopen, of wegen aangelegd, water dempen en graven. Voor werkzaamheden die geen schade veroorzaken aan beschermde soorten, hoeft vooraf niets geregeld te worden. Als het echter onmogelijk is om schade aan beschermde soorten te voorkomen, dan moet vooraf bepaald worden of er een vrijstelling geldt of dat er een ontheffing moet worden aangevraagd. De voorwaarden verbonden aan een vrijstelling of ontheffing zijn afhankelijk van de mate van bescherming van de planten- en diersoorten die binnen het plangebied voorkomen. De soorten zijn onderverdeeld in drie categorieën: algemeen beschermde soorten (tabel 1 FF-wet), overige soorten (tabel 2 FF-wet) en streng beschermde soorten (tabel 3 FF-wet) Soorten uit tabel 3 zijn tevens ingedeeld in beschermde soorten die vallen onder het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten en beschermde soorten die vallen onder Bijlage IV van de Habitatrictlijn.

Wanneer in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting schade ontstaat aan beschermde planten en dieren, geldt voor de algemeen beschermde soorten uit tabel 1 een vrijstelling. Ook voor de soorten uit tabel 2 kan een vrijstelling gelden, onder voorwaarde dat er gehandeld wordt volgens een door het ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode. Wanneer het opstellen van een gedragscode niet mogelijk is of niet voldoende blijkt te zijn, moet voor de beschermde soorten uit tabel 2 een ontheffing worden aangevraagd bij de Rijksdienst van Ondernemend Nederland. Voor soorten in tabel 3 dient een ontheffing aangevraagd te worden op grond van een wettelijk belang uit het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten of een wettelijk belang uit de Habitatrictlijn. Deze wettelijk omschreven belangen zijn:

- Bescherming van flora en fauna;
- Volksgezondheid of openbare veiligheid;
- Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijke gunstige effecten;
- Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (niet van toepassing bij soort van bijlage IV van Habitatrictlijn).

Een ontheffing wordt alleen toegekend als de werkzaamheden het voortbestaan van de soort niet in gevaar brengen.

NB. Naar verwachting wordt op 1 januari 2017 de nieuwe Wet Natuurbescherming van kracht. De nieuwe wet vervangt de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet. Vanaf die datum is de Omgevingsdienst Haaglanden naar alle waarschijnlijkheid de instantie die ontheffingen verleent.

De aanwezige beschermde soorten worden beoordeeld binnen het kader van de huidige Flora- en faunawet. Het is het uitdrukkelijke streven van de gemeente dat de gehele bestemmingsplanprocedure nog in 2016 in werking wordt gezet.

Door het nemen van (mitigerende) maatregelen kan een ontheffingsaanvraag in de meeste gevallen voorkomen worden. Deze maatregelen dienen voorafgaande aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden om zo de functionaliteit van het plangebied voor de beschermde soort(en) ten allen tijden te behouden. Het gaat daarbij dus om het voorkómen van schade. Deze mitigerende maatregelen dienen opgesteld te worden door of in samenwerking met een ter zake kundige.

Ook het integreren van ecologische maatregelen in onderdelen van het plan met het oog op consolideren van het leefgebied voor populaties kunnen een ontheffingsaanvraag voorkomen.

In het kader van de Flora- en faunawet zijn alle vogels beschermd. Tijdens het broedseizoen zijn de nesten van alle vogels beschermd en mogen niet verontrust worden. Nesten van sommige vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Ten aanzien van jaarrond beschermde nesten onderscheidt de FF-wet vijf categorieën: nesten die buiten het broedseizoen in gebruik zijn als vaste rust- en verblijfplaats (1), nesten van koloniebroeders die jaarlijks dezelfde vaste broedplaats hebben (2), nesten van vogels die niet in kolonie broeden maar wel jaarlijks dezelfde vaste broedplek hebben (3), nesten van vogels die jaarlijks gebruik maken van hetzelfde nest (4) en ten slotte nesten van vogels die geneigd zijn terug te keren naar de broedplek van het vorige jaar, maar wel flexibel genoeg zijn om zich elders te vestigen indien nodig (5). De nesten van de vogelsoorten van categorie 1 t/m 4 zijn jaarrond beschermd. De nesten van de soorten in categorie (5) zijn jaarrond beschermd als er onvoldoende alternatieven zijn of als zwaarwegende feite of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Overigens geldt voor alle planten- en diersoorten de algemene zorgplicht uit artikel 2 van de FF-wet. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen kan hebben voor flora en/of fauna, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. De zorgplicht kan gezien worden als algemene fatsoenseis die voor iedereen geldt. Een uitgebreide beschrijving van de flora en fauna binnen het plangebied is te vinden in hoofdstuk 4.

2.2.3 *Natuurnetwerk Nederland*

Het Natuurnetwerk Nederland in de wet benoemd als de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van natuurgebieden in Nederland om de biodiversiteit te behouden en te versterken. Via dit netwerk kunnen planten en dieren zich verspreiden, waardoor de kans op uitsterven verkleind wordt. De EHS bestaat uit:

- Natura 2000 gebieden;
- bestaande natuurgebieden, zoals de Nationale Parken;
- gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt;
- landbouwgebieden, die beheerd worden volgen agrarisch natuurbeheer en;
- grote wateren, zoals meren, rivieren, de kustzone van de Noordzee en Waddenzee.

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is geïntroduceerd in het Natuurbeleidsplan van 1990, en via de planologische kernbeslissing Nota Ruimte van de voormalige Ministeries van VROM, LNV, V&W en EZ (2006) voortgezet in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte, opgesteld door het Ministerie van I&M (2012). In 1995 werden de doelsoorten en natuurdoeltypen gedefinieerd, die in 2000 werden doorgevoerd in de provinciale plannen. Vanaf 2014 zijn de provincies verantwoordelijk voor de uitvoering van de EHS. De natuur in de EHS is beschermd middels een 'nee, tenzij'-regime. Binnen de EHS zijn nieuwe projecten, plannen en handelingen met een significant negatief effect op de

wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS niet toegestaan, tenzij er sprake is van een groot openbaar belang en reële alternatieven ontbreken. Eventuele schade moet zoveel mogelijk worden gemitigeerd en/of gecompenseerd.

Het plangebied maakt geen deel uit van EHS-gebied (zie figuur 2). Het gebied ligt echter wel direct naast EHS-gebied. De weilanden liggen echter in gecultiveerd gebied en worden aan drie kanten omsloten door woningen. Er zijn geen bijzondere landschapselementen aanwezig in het plangebied. De ruimtelijke ingrepen die verband houden met de bouw van de woningen zullen vanwege de ligging van het plangebied geen schade veroorzaken aan de EHS.

2.2.4 Visie Ruimte en Mobiliteit (2014) en Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland (2013)

Op 9 juli 2014 is de Visie ruimte en mobiliteit (VRM) vastgesteld door de Provinciale Staten. Deze visie geeft op regionaal niveau invulling aan de ruimtelijke ordening en maatregelen op het gebied van verkeer en vervoer. De belangrijkste doelen van deze nieuwe visie zijn:

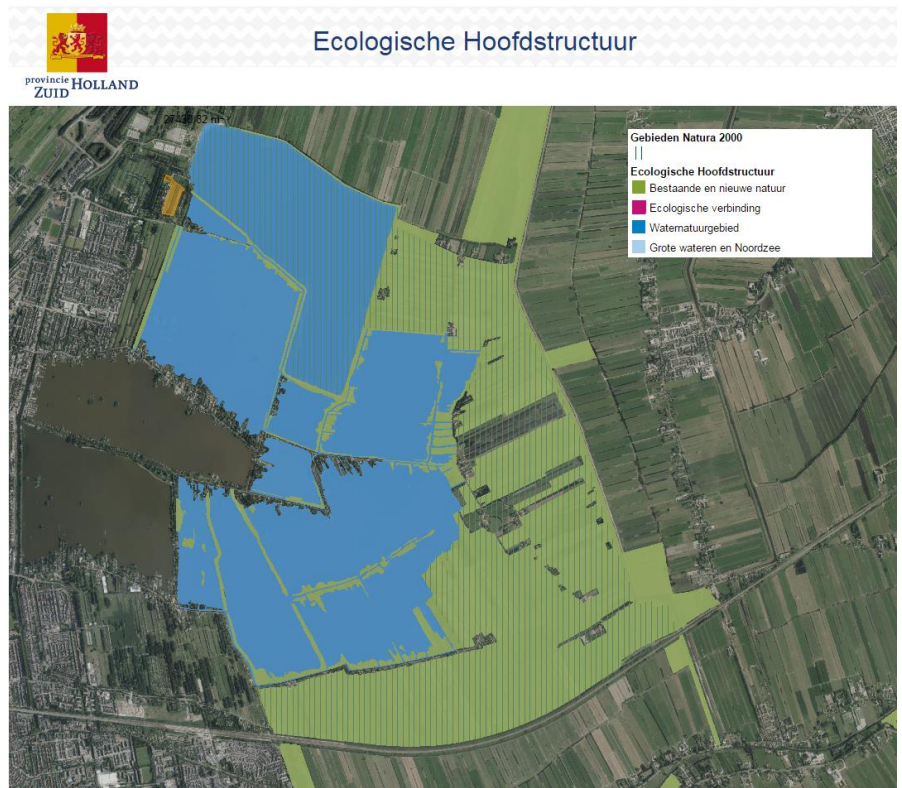
- Ruimte bieden aan ontwikkelingen;
- Aansluiten bij de maatschappelijke vraag naar woningen, bedrijfsterreinen, kantoren, winkels en mobiliteit;
- Allianties aangaan met maatschappelijke partners;
- Minder toetsen op regels en meer sturen op doelen.

De Visie ruimte en mobiliteit bestaat uit; De Visie ruimte en mobiliteit, het Programma mobiliteit, het Programma ruimte en de Verordening ruimte 2014.

Het ontwikkelen van nieuwe plannen kan inbreuk maken op te beschermen waarden in het landschap. In sommige gevallen is het noodzakelijk dat er compensatie plaatsvindt als er specifieke natuur-, recreatie- of landschapswaarden verloren gaan. GS heeft hiervoor in mei 2013 de beleidsregel compensatie natuur, recreatie en landschap Zuid-Holland 2013 vastgesteld). Deze beleidsregel is opgenomen in de Visie ruimte en mobiliteit.

In deze beleidsregel is voor een aantal gebieden compensatie noodzakelijk bij het verlies van ecologische waarden. Dit zijn;

- de Ecologische Hoofdstructuur;
- de belangrijke weidevogelgebieden;
- de recreatiegebieden om de stad (in de Zuidvleugel);

Figuur 2: Ligging van het plangebied (oranje gearceerd) ten opzichte van het NNN (voormalige EHS).

- strategische reservering natuur;
- de karakteristieke landschapselementen.

Biotopen voor Rode lijstsoorten zijn niet langer compensatie plichtig.

Het plangebied is wordt aangeduid als recreatiegebied rond de stad. Recreatiegebied rond de stad is alleen compensatieplichtig indien het in de Zuidvleugel is gelegen. De Zuidvleugel is een samenwerkingsverband tussen de regio's Drechtsteden, Holland Rijnland, Regio Midden-Holland, Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Gemeente Den Haag, Gemeente Rotterdam en de Provincie Zuid-Holland. Het plangebied is gelegen in de Gemeente Bodegraven-Reeuwijk welke samen met de gemeentes Gouda, Zuidplas, de Krimpenerwaard en Waddinxveen de Regio Midden-Holland vormt. Het plangebied is hiermee dus binnen de Zuidvleugel gelegen en dus compensatieplichtig.

Figuur 3: Ligging van het plangebied (oranje omrand) compensatieplichtige gebieden

3 Locatiebeschrijving

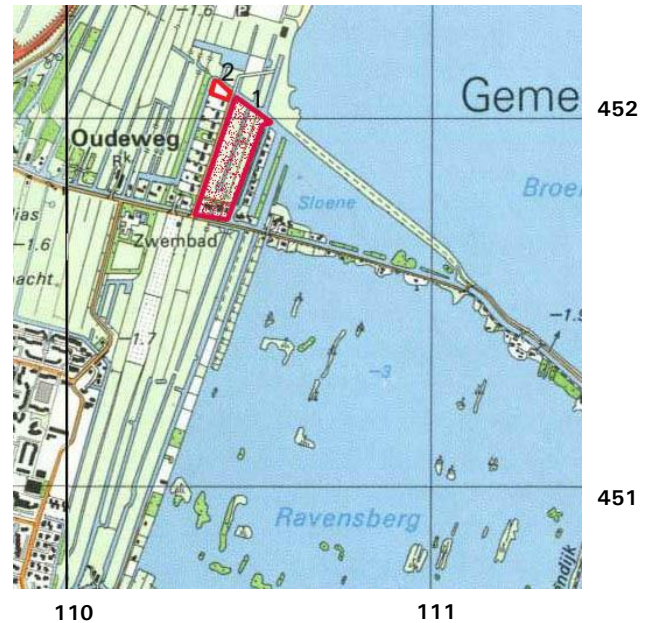
3.1 Huidige situatie

De percelen waar gebouwd zal gaan worden, bevinden zich op twee locaties bij de Steupel in Reeuwijk-Brug.

De eerste locatie (1) ligt ten oosten van de Steupel, in de kilometerhokken met de Amersfoortse coördinaten 110/451 en 110/452. Dit gebied bestaat uit drie weilanden die begrensd worden door sloten. Twee weilanden bestaan uit grasland. Het middelstel perceel is een plas-dras-rietperceel. Dit rietperceel heeft een hoge ecologische waarde.

De tweede locatie (2) ligt ten noorden van Steupel nr. 19, in het kilometervak met de Amersfoortse coördinaten 110/452. Aan de west- en noordkant wordt het perceel begrensd door sloten. Aan de oostzijde ligt één van de toegangswegen tot de Reeuwijkse Hout en naar de Surfplas.

Op dit perceel is een ijzersuppletie-installatie van het Hoogheemraadschap van Rijnland gelegen.

Figuur 4: Nieuwbouwlocaties 1 en 2

3.2 Bouwplannen

De gemeente Reeuwijk is voornemens om op beide locaties woningbouw te realiseren (figuur 4). De ontsluitingen van de woningen op locatie 1 worden gerealiseerd door bruggen te realiseren over het bestaande water. De kavels worden afgebakend door nieuw te graven watergangen. De oevers worden heringericht tot natuurvriendelijke oever. Er worden een tiental vrijstaande woningen gerealiseerd op de drie meest westelijk gelegen percelen. Het meest oostelijk gelegen perceel wordt ingericht als natuurperceel met als doel het deels compenseren van verlies aan natuurwaarde. De bomen aan de zuidkant van het plangebied blijven deels behouden. Een nog nader te bepalen deel van deze bomen zal gekapt worden voor de nieuwbouwplannen.

Figuur 5: Toekomstige situatie van het plangebied.

4 Resultaten onderzoek

4.1 Resultaten ecologisch onderzoek 2010

In mei 2010 heeft er ecologisch onderzoek plaatsgevonden in het plangebied de Steupel. Uit dat onderzoek is gebleken dat er meerdere (streng) beschermde soorten aanwezig kunnen zijn in het plangebied. Zie tabel 1.

soort	bescherming	schade
Bittervoorn	FF-wet tabel 3	geen
Kleine modderkruiper	FF-wet tabel 2	geen
Ringslang	FF-wet tabel 3, RL status: 'kwetsbaar'	voortplantings- en leefgebied
Meervleermuis	RL status: 'kwetsbaar'	jachtgebied
Waterspitsmuis	FF-wet tabel 3	voortplantings- en leefgebied
Roerdomp	RL status: 'bedreigd'	overwinteringsgebied
Watersnip	RL status: 'bedreigd'	overwinteringsgebied

In overleg met de gemeente is, begin 2012, voor de Ringslang en Waterspitsmuis een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet aangevraagd en verkregen (FF/75C/2012/0042). Tevens is er een activiteitenplan geschreven waarin mitigatie en compensatie wordt beschreven. Voor de overige soorten geldt dat door de geplande werkzaamheden geen schade veroorzaken aan de gunstige staat van instandhouding van de soort. Ze zijn daarom niet opgenomen in de ontheffingsaanvraag. De soorten zullen wel meeprofiteren van de genomen maatregelen ter mitigatie en compensatie.

4.2 Methode

Voordat begonnen is met het verkennend veldonderzoek, is een korte, grondige bureaustudie uitgevoerd, waarbij diverse internetsites, relevante artikelen en verspreidingskaarten (o.a. RAVON) zijn geraadpleegd, om te bepalen welke (streng) beschermde planten- en diersoorten in het plangebied zouden kunnen voorkomen. De bureaustudie dient ertoe een meer gerichte, effectieve en efficiënte veldinventarisatie te kunnen uitvoeren.

Op 29 augustus, 15 en 20 september 2016 heeft een gekwalificeerd medewerker van Watersnip Advies een Flora- en fauna-inventarisatie gedaan in het plangebied. Tijdens de inventarisatie van 15 september is ook een visinventarisatie uitgevoerd. Hierbij is met een schepnet (RAVON, model Poldervis, maaswijdte 3mm.) vanaf de kant gevist, waarbij het net zover mogelijk in het water werd gebracht en daarna langs de bodem naar de kant werd getrokken. Bemonstering van de sloten heeft om de 10 tot 20m plaatsgevonden. Deze methode is overeenkomstig met de methode 'Meetnet Beek- en Poldervissen' van Ravon. Tevens is tijdens de inventarisatie op 15 september een indicerend vooronderzoek uitgevoerd met betrekking tot vleermuizen. Hierbij is middels de checklist van het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur geïnventariseerd welke functies het plangebied ten aanzien van vleermuizen zou kunnen vervullen.

4.3 Flora

Omwille van de overzichtelijkheid wordt de vegetatie binnen het plangebied per perceel beschreven.

De vegetatie op het perceel ten noorden van De Steupel 19 (en ten westen van De Steupel) duidt op voedselrijke omstandigheden. Langs de zuid- en westgrens is een strook grasland gelegen. De vegetatie wordt beheerd middels klepelen zonder afvoeren. In het midden van het perceel bestaat de vegetatie voornamelijk uit Riet, Perzikkruid, Harig wilgenroosje, Liesgras, Bijvoet, Grote brandnetel en Zwarte els. Rond de ijzersuppletie-installatie is een opgaand metalen raster geplaatst waarlangs Klimop is geplant.

Figuur 6 en 7: het terrein ten noorden van De Steupel 19. Te zien is de ruige vegetatie met onder andere riet, Harig wilgenroosje, Bijvoet en Zwarte els. De groene zeecontainer bevat de ijzersuppletie-installatie van het Hoogheemraadschap van Rijnland.

Ten oosten van de Steupel zijn drie (voormalige) weilandpercelen gelegen. Het meest westelijke perceel werd tijdens het veldbezoek begraaasd door een 20-tal schapen. De vegetatie bestaat uit grasland met daarin kruiden zoals Grote brandnetel, Waterpeper, Ridderzuring, Moerasvergeet-mij-nietje, Madelief en diverse soorten grassen.

Figuur 8 en 9: het meest westelijke perceel ten oosten van De Steupel. Links een overzicht in noordelijke richting, de bruine plek op de voorgrond wordt veroorzaakt door afgemaaide Grote brandnetel. Rechts een opname van de grasmat met onder andere Moerasvergeet-mij-niet.

Het middelste perceel is begroeid met een rietvegetatie. De vegetatie bestaat voornamelijk uit Riet, gecombineerd met kruiden als Moerasandoorn, Harig wilgenroosje, Waterzuring, Grote brandnetel, Schietwilg, Veerdelig tandzaad en Watermunt. Aan de zuidkant van het perceel is een bosje gelegen met enkele hoog opgaande bomen zoals

Italiaanse populier, Zwarte els en Schietwilg. De onderbegroeiing is zeer ruig met onder andere Gewone Braam, Klimop, Grote brandnetel en Smeerwortel. In het bosje staan ook enkele bamboeplanten welke vermoedelijk zijn aangeplant.

Figuur 10 en 11: het middelste perceel ten oosten van De Steupel. Links een overzicht richting het rietland, rechts een detailopname van de oevervegetatie.

Het meest westelijke perceel is grotendeels begroeid met Grote brandnetel. Aanvullend zijn er enkele zones met diverse soorten grassen en kruiden zoals Kattenstaart, Waterpeper, Perzikkruid en Pitrus. Over het algemeen is de indruk dat er een zeer stikstofrijke toplaag aanwezig is waardoor met name de Grote brandnetel zeer dominant aanwezig is.

Afbeelding 12 en 13: het meest oostelijke perceel ten opzichte van de Steupel. Het perceel is grotendeels met Grote brandnetel begroeid. Links gezien in noordelijke richting, rechts in zuidelijke richting.

Uit de bureaustudie is gebleken dat in de directe omgeving (0-1 km) van het plangebied de beschermde plantensoorten Gele helmbloem, Rietorchis, Tongvaren en Wilde gagel (allen Tabel-2 FF-wet) voorkomen. Op iets verdere afstand (1-5 km) komen Daslook, Kleine zonnedauw, Ruig klokje, Spaanse ruiter, Wilde kievitsbloem en Wilde marjolein (allen Tabel-2 FF-wet) voor. Deze plantensoorten stellen allen vrij specifieke en zeldzame eisen aan hun omgeving, zoals schraalgraslanden en oude stenen muren. Binnen het plangebied is geen geschikt biotoop aanwezig voor deze plantensoorten. De desbetreffende plantensoorten zijn dan ook niet waargenomen in het plangebied. Er zijn binnen het plangebied ook geen andere dan bovengenoemde beschermde plantensoorten aangetroffen. Beschermde plantensoorten worden daarom niet verwacht binnen het plangebied.

4.4 Fauna

4.4.1 Vogels

Tijdens de inventarisatie zijn verschillende algemene vogelsoorten waargenomen in de omgeving van het plangebied, zoals Pimpelmees, Fazant, Fuut, Meerkoet, Wilde eend, Blauwe reiger. Ook is de Krakeend waargenomen welke een doelsoort is van het naastgelegen Natura2000 gebied. Alle vogels zijn beschermd in het kader van de Flora- en faunawet. De nesten van alle vogels zijn tijdens het broedseizoen beschermd en mogen niet verontrust worden.

Uit de bureaustudie is gebleken dat de beschermde vogelsoorten Boomvalk, Buizerd, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart, Havik, Huismus, Kerkuil, Ooievaar, Ransuil, Roek, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil en Wespandief (allen Tabel-3 FF-wet) voorkomen in de directe omgeving (0-1 km) van het plangebied. Nesten van deze vogelsoorten zijn jaarrond beschermd. Binnen het plangebied zijn geen jaarrond beschermde nesten of geschikte locaties voor jaarrond beschermde nesten aangetroffen. Jaarrond beschermde nesten worden daarom niet verwacht binnen het plangebied.

Wel heeft het plangebied veel potentie als broedgebied voor soorten waarvan de nesten niet jaarrond beschermd zijn. In dit geval kan het zowel algemene soorten betreffen als Meerkoet en Fuut, als gebiedskenmerkende soorten zoals de Rietzanger, Roerdomp (Rode lijst status 'bedreigd'), Watersnip (Rode lijst status 'bedreigd') en andere soorten moerasvogels. Zoals gezegd zijn de nesten van alle vogels gedurende het broedseizoen beschermd. De afbakening van het broedseizoen is niet vastgelegd. In het algemeen wordt met het broedseizoen geduïd op de periode half maart – half juli. Het daadwerkelijke broeden is echter bepalend waardoor vogels die buiten deze periode broeden eveneens ten alle tijden beschermd zijn.

4.4.2 Vissen

Uit de bureaustudie blijkt dat de beschermde vissoorten Rivierdonderpad, Kleine modderkruiper (beiden Tabel-2 FF-wet) en Bittervoorn (Tabel-3 FF-wet) voorkomen in de directe omgeving (0-1 km) van het plangebied.

De Rivierdonderpad komt voor langs de noordoever van de Kooidijk in de plas Broekvelden Vettenbroek. De soort is gebonden aan een stenig milieu en een goede waterkwaliteit welke is ontstaan door de gebruiksgeschiedenis van de plas. De plas Broekvelden Vettenbroek is als zandwinningsput ten behoeve van de A12 gebruikt. Om de Kooidijk te versterken is deze destijds versterkt met basaltblokken. Hierdoor is een geschikt milieu ontstaan voor de Rivierdonderpad. Binnen het plangebied is dergelijk biotoop niet aanwezig. De waterbodem en oevers hebben een veenbodem met een grote hoeveelheid bagger. Tijdens de inventarisatie op 15 september 2016 is de soort niet gevangen.

De Kleine modderkruiper is een soort die een sterke voorkeur heeft voor scheisloten die wereldwijd gezien uniek zijn in het Nederlandse landschap. In de omgeving van het plangebied staat de soort bekend als een algemeen voorkomende vissoort. Tijdens de inventarisatie van 15 september zijn de watergangen bemonsterd op het voorkomen van beschermde vissoorten. Tijdens deze inventarisatie zijn een 6-tal exemplaren van de Kleine modderkruiper gevangen. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen is de Kleine modderkruiper in principe ontheffingsplichtig, tenzij er volgens een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt. Indien er op basis van deze gedragscode een ecologisch werkprotocol wordt opgesteld zal er geen schade te ontstaan aan de gunstige instandhouding van de lokale populatie, waarmee het aanvragen van een

onthefing niet nodig is. Aanvullend is in de nieuwe planvorming rekening gehouden met de Kleine modderkruiper door alle percelen te voorzien van natuurvriendelijke oevers. De kwaliteit van het leefgebied voor de Kleine modderkruiper neemt hiermee naar verwachting toe.

De Bittervoorn heeft eveneens een voorkeur voor (onder andere) polderwateren zoals scheislotten en vaarten. Hierbij is een goede waterkwaliteit waarin submerse waterplanten voorkomen van groot belang. Eveneens van belang is het voorkomen van grote zoetwatermosselen als de Zwanenmossel. De Bittervoorn legt hier haar eieren in. Binnen het plangebied is sprake van een eutroof watersysteem dat gekenmerkt wordt door grote

Figuur 14 en 15: Links 4 exemplaren van de Kleine modderkruiper, Blankvoorn en Baars. Rechts de restanten van een Zeelt.

hoeveelheden bagger en het ontbreken van submerse waterplanten. De dikke baggerlaag is ongeschikt voor het voorkomen van grote zoetwatermosselen; deze zakken hierin weg. Met het ontbreken van deze kenmerken kan gesteld worden dat geschikt biotoop voor de Bittervoorn ontbreekt. Tijdens de inventarisatie op 15 september 2016 is de soort niet gevangen.

Naast de Kleine modderkruiper zijn een enkele baars en een enkele juveniele Blankvoorn gevangen. Ondanks het juveniele levensstadium betrof het met zekerheid geen Bittervoorn. De bittervoorn is hoger gebouwd, heeft een horizontale blauwgroene streep op de flank en heeft 34-38 schubben op de zijlijn. De desbetreffende vis had er 43 wat overeenkomstig is met de Blankvoorn. Aanvullend werd tijdens de inventarisatie een dode Zeelt waargenomen. Tijdens de inventarisatie zijn geen andere beschermde vissoorten aangetroffen. Er worden binnen het plangebied dan ook geen andere (streng) beschermde vissoorten verwacht.

4.4.3 Amfibieën

Uit de bureaustudie blijkt dat de Rugstreppad (Rode lijst status 'gevoelig') en Poelkikker (beiden Tabel 3 FF-wet, Habitatrictlijn IV) voorkomen in de bredere omgeving van het plangebied (1-5 km). Het is bekend dat de Rugstreppad voorkomt in Weideveld in Bodegraven.

De Poelkikker heeft een voorkeur voor onbeschaduwde wateren met een goed begroeide oevervegetatie. De soort is zeer kritisch op het leefmilieu en heeft een voorkeur voor voedselarm, schoon water. Dergelijk biotoop is niet aanwezig in het plangebied. De watergangen zijn sterk verbaggerd en voedselrijk. Daarbij komt de Poelkikker zeer zeldzaam

voor in westelijke Nederland; de landelijke verspreiding van de soort ligt met name in het oosten en zuiden van Nederland. Het voorkomen van de Poelkikker binnen het plangebied is op basis van habitatkenmerken dan ook niet aan de orde.

De Rugstreeppad heeft een voorkeur voor dynamische milieus zoals het rivierengebied, zandgronden, duinen, braakliggende terreinen, heidevelden en akkers. De voortplanting vindt plaats in tijdelijke, ondiepe en snel opwarmende wateren. Buiten de voortplanting leeft de Rugstreeppad vooral op het land; de soort kan slecht zwemmen. Een enigszins kale, rulle bodem heeft de voorkeur. Dergelijk biotoop komt niet in het plangebied voor. De aanwezigheid van de Rugstreeppad binnen het plangebied is hiermee uit te sluiten. De Rugstreeppad is nog niet aangetroffen in en rond Reeuwijk-Brug. Het plangebied is in zijn huidige staat niet geschikt als voortplantings- of overwinteringsgebied. De aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied is daarom uitgesloten.

Wel dient men alert te zijn op het ontstaan van geschikt biotoop voor de Rugstreeppad. Zo moeten tijdelijke poelen op zandige terreinen (voorbelasting) voorkomen worden. Ook de aanwezigheid van zandhopen in het najaar kan geschikt biotoop ten aanzien van de winterrust vormen.

Tijdens de veldinventarisatie zijn geen beschermde amfibieën aangetroffen binnen het plangebied. Er kan aangenomen worden dat de algemeen beschermde Groene kikker, Bruine kikker, Gewone pad en Kleine watersalamander (allen tabel 1 FF-wet) voorkomen binnen het plangebied.

Op basis van het veldbezoek en de geraadpleegde verspreidingskaarten worden binnen het plangebied geen andere (streng) beschermde amfibieën verwacht.

4.4.4 Reptielen

Uit de bureaustudie is gebleken dat de Ringslang (Tabel-3 FF-wet, Bijlage I AMvB) voorkomt in de directe omgeving (0-1 km) van het plangebied. De Ringslang is een watergebonden, niet giftige slangensoort die relatief algemeen voorkomt in en rond de Reeuwijkse plassen.

Het plangebied is geschikt als biotoop voor de Ringslang. De rietvegetaties, watergangen en het grasland vormen geschikt foerageer- en rustbiotoop. Overwintering is mogelijk in omliggende bosschages. Ten zuiden van het plangebied is al enkele jaren een grote hoop organisch materiaal aanwezig welke regelmatig wordt aangevuld. Deze hoop is mogelijk geschikt als broedhoop ten behoeve van de voortplanting. Ook op de aan de oostkant met recreatiewoningen bebouwde legakker zijn enkele potentiële broedhopen aanwezig. In 2012 heeft RAVON een uitgebreid onderzoek uitgevoerd naar de migratiepatronen van de Ringslang in het Reeuwijkse plassenengebied. Tijdens dit onderzoek is de Ringslang diverse malen in het plangebied waargenomen (Clements, 2012). Gezien de ongewijzigde omstandigheden in het plangebied is het de verwachting dat de Ringslang zich gedurende het tijdspad van 2012 tot heden heeft gehandhaafd in het plangebied.

Er zijn een tweetal inventarisaties uitgevoerd tijdens weersomstandigheden en tijdstippen die positief zijn ten aanzien van de trefkans op Ringslangen. De eerste inventarisatie is per kano uitgevoerd om zo min mogelijk verstoring te veroorzaken. De tweede inventarisatie is te voet uitgevoerd. Tijdens deze inventarisaties is de Ringslang niet waargenomen. Deze veldbezoeken gelden echter niet als fundamenteel onderzoek waarmee de aanwezigheid van de Ringslang kan worden uitgesloten. Het is zeer waarschijnlijk dat de Ringslang aanwezig is in het plangebied.

Tijdens de inventarisaties zijn geen andere beschermde reptielen aangetroffen. Op basis van de bureaustudie en de veldbezoeken worden binnen het plangebied geen andere (streng) beschermde reptielen dan de Ringslang verwacht.

Figuur 16 en 17: potentiële broedhoop voor de Ringslang aan de zuidkant van het plangebied. Links het aanzicht vanaf de korte Steupel, rechts een detailopname.

4.4.5 Grondgebonden zoogdieren

De bureaustudie geeft weer dat de beschermde grondgebonden zoogdiersoorten Bever (Tabel-3 FF-wet, Habitatrictlijn IV) en Waterspitsmuis (Tabel-3 FF-wet, Bijlage I AMvB) voorkomen op enige afstand (1-5 kilometer) van het plangebied.

Het voorkomen van de Bever is niet aan de orde. In (de omgeving van) het plangebied zijn geen sporen waargenomen die duiden op de aanwezigheid van bevers, zoals knaagsporen en burchten. Ook zijn geen eerdere waarnemingen van bevers bekend in het plangebied. Van de Bever is bekend dat deze voorkomt in de omgeving van het spoorgebied ten westen van Station Gouda.

De Waterspitsmuis is gebonden aan een waterrijk biotoop met ruig begroeide oevers. Van belang is dat de oevers voldoende lengte hebben, 150m is hierbij minimaal om een territorium langs te kunnen vestigen. Het is bekend dat de Waterspitsmuis in en rond het Reeuwijkse plassen gebied voorkomt. Met name het rietperceel vormt potentieel geschikt biotoop voor de Waterspitsmuis. Op basis van biotoopkenmerken is het niet mogelijk om de Waterspitsmuis uit te sluiten.

Tijdens het veldbezoek zijn geen beschermde grondgebonden zoogdiersoorten waargenomen. Wel kan worden aangenomen dat algemeen beschermde soorten als de Haas, Mol, Hermelijn en diverse soorten (spits)muizen (alleen Tabel -1 FF-wet) voorkomen in het plangebied. Er is binnen het plangebied geen geschikt biotoop aangetroffen voor andere streng beschermde zoogdieren behoudens de Waterspitsmuis. Deze worden hier dan ook niet verwacht.

4.4.6 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld in deze rapportage. Alle vleermuizen die voorkomen in Nederland zijn strikt beschermd (tabel 3 FF-wet / Bijlage IV Habitatrictlijn).

Uit de bureaustudie blijkt dat er verschillende streng beschermde vleermuissoorten voorkomen in de directe omgeving (0-1 km) van het plangebied, zoals de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Rosse vleermuis, Ruige dwergvleermuis en Watervleermuis. Op enige afstand van het plangebied (1-5 km) komen de Baardvleermuis, Gewone grootoorvleermuis en Franjestaart voor.

Tijdens de veldinventarisatie van 15 september is een indicerend vooronderzoek uitgevoerd met betrekking tot vleermuizen. Hierbij is middels de checklist van het Vleermuisprotocol van de Gegevensautoriteit Natuur geïnventariseerd welke functies het plangebied ten aanzien van vleermuizen zou kunnen vervullen.

Het plangebied is geschikt als foerageergebied voor diverse soorten. De waterpartijen, extensieve graslanden, houtwallen en rietvegetaties bieden beschutting en voedsel. Tijdens het eerdere ecologisch onderzoek uit 2010 is gebleken dat het gebied intensief gebruikt wordt als foerageergebied door de Gewone dwergvleermuis en de Ruige dwergvleermuis. Ook de Laatvlieger en Watervleermuis zijn foeragerend waargenomen. De Meervleermuis gebruikte destijds de verbindingssloot met de Sloene (de sloot ten noorden van de drie weidepercelen) als vliegroute. Het is zeer waarschijnlijk dat deze functies sinds 2010-heden gehandhaafd zijn. Het plangebied is niet wezenlijk veranderd, en er zijn geen signalen bekend dat er in deze periode een significante verandering in soorten en aantallen vleermuizen heeft plaatsgevonden. Zo heeft de zeer zeldzame Meervleermuis nog steeds zijn kraamkolonie in een flatgebouw aan de Van Staverenstraat in Reeuwijk-brug. Via de Breevaart vliegen de dieren richting de Reeuwijkse Hout om vervolgens daar en in het omliggende plassengebied te foerageren.

Er zal geen schade ontstaan aan de vliegroute van de Meervleermuis langs de noordkant van het plangebied. Deze sloot blijft geheel intact en uitstraling van licht wordt in het bouwplan sterk verminderd.

De enige bebouwing in het plangebied is de zeecontainer waarin de ijzersuppletie-installatie van het Hoogheemraadschap van Rijnland is gevestigd. Deze is niet geschikt als vaste rust- en verblijfplaats van gebouwbewonende vleermuisensoorten zoals de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis. Er zijn rond de container ook geen sporen waargenomen die duiden op gebruik door vleermuizen, zoals uitwerpselen. Ten zuiden van de drie weidepercelen is een bosschage aanwezig met enkele bomen zoals de zwarte elzen, Schietwilgen en een Italiaanse populier. De bomen zijn door de beperkte omvang ongeschikt als verblijfplaats voor de meeste boombewonende soorten zoals de Watervleermuis en Rosse vleermuis. Ten aanzien van de Ruige dwergvleermuis hebben de bomen wel potentie. De Ruige dwergvleermuis komt in het najaar vanuit Oost-Europa naar Nederland om te paren en te overwinteren. Aan paarverblijfplaatsen worden minder kritische eisen gesteld dan aan bijvoorbeeld kraam- en overwinteringsverblijfplaatsen, een los zittend stuk schors is bij wijze van spreken al voldoende. Desondanks zijn de paarverblijfplaatsen van de Ruige Dwergvleermuis even strikt beschermd als bijvoorbeeld kraam- en winterverblijfplaatsen.

Om een indicatie te krijgen of er mogelijk paarverblijfplaatsen in het plangebied aanwezig zijn is op 20 september 2016 een aanvullend veldbezoek uitgevoerd tussen 22:00 en 23:00 (zonsondergang 19:41). Hierbij is met name gelet op zogenaamde 'social calls' die de Ruige dwergvleermuis verspreid in de paartijd. De omstandigheden ten aanzien van het inventariseren van paarverblijfplaatsen waren gunstig gezien de periode in het jaar en de weersomstandigheden (licht bewolkt, nagenoeg geen wind, temperatuur circa 12 – 14C°).

Tijdens het veldbezoek is de Ruige dwergvleermuis veelvuldig waargenomen. Eveneens is de sociale roep waargenomen, vermoedelijk van een drietal verschillende territoria. Dit duidt op de aanwezigheid van paarverblijfplaatsen. Ook vanuit het bos werd de sociale roep waargenomen. Voor de nieuwbouwplannen zal een deel van de bomen verdwijnen. Het is nog niet duidelijk welke bomen er gekapt worden. Omdat er ook een deel van de bomen blijft staan, zijn er voldoende alternatieve verblijfplaatsen aanwezig. Er zal geen schade ontstaan aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie ruige dwergvleermuizen.

Figuur 18 en 19: Links de verbindingssloot met de Sloene die als vliegroute door de Meervleermuis wordt gebruikt (ten noorden van de drie weidepercelen). Rechts het bos ten zuiden van de Steupel.

4.4.7 Overige soorten

Uit de bureaustudie blijkt dat de beschermde libellensoort Groene glazenmaker (Tabel-3 FF-wet, Habitatrichtlijn IV) voorkomt in de directe omgeving van het plangebied. De groene glazenmaker is strikt gebonden aan vegetaties die gevormd worden door de waterplant Krabbenscheer. De Groene glazenmaker gebruikt de krabbenscheerplanten ten behoeve van de ei-afzet. Op andere planten behalve Krabbenscheer worden geen eieren afgezet. Geschikte krabbenscheervegetaties ten aanzien van de Groene glazenmaker hebben wel enige omvang nodig. Er wordt uitgegaan van minimaal 100 tot 150m² aan aaneengesloten oppervlak. Dergelijke vegetaties zijn in het plangebied niet aanwezig. Tijdens de inventarisaties zijn zowel geen Groene glazenmakers als krabbenscheerplanten waargenomen. De aanwezigheid van de Groene glazenmaker binnen het plangebied is hiermee uitgesloten.

Tevens blijkt uit de bureaustudie dat de streng beschermde Platte schijfhoren (Tabel-3 FF-wet, Habitatrichtlijn IV) voorkomt in de omgeving van het plangebied. De Platte schijfhoren komt voor in helder water met een goed ontwikkelde onderwatervegetatie. Binnen het plangebied is een eutroof watersysteem. Ondergedoken waterplanten zijn niet aanwezig in de sloten. Het water is dus niet geschikt als leefgebied van de Platte schijfhoren. De aanwezigheid van deze soort binnen het plangebied kan worden uitgesloten.

Op basis van de bureaustudie en biotoopkenmerken worden binnen het plangebied geen andere (streng) beschermde insecten, vlinders of andere ongewervelde soorten verwacht.

5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk volgt een opsomming van de conclusies en aanbevelingen. Daarnaast wordt er aangegeven of er bij het realiseren van de nieuwbouwplannen schade verwacht wordt aan de (streng) beschermde soorten binnen het plangebied.

5.1 Conclusies en aanbevelingen

- Het plangebied is geen onderdeel van ecologisch beschermde gebieden (Natura2000, beschermde natuurmonumenten, (P)EHS gebieden / NNN of ecologische verbindingzones).
- Wel is het plangebied zeer dichtbij het Natura2000 gebied 'Broekvelden, Vettenbroek & Polder Stein gelegen. De doelsoorten van dit Natura2000 gebied bedragen de Niet-broedvogelsoorten Kleine zwaan, Smient, Krakeend en Slobeend. Het plangebied is deels geschikt als foerageergebied voor de doelsoorten, met name de Krakeend wordt regelmatig in het plangebied waargenomen. In het kader van externe werking is gekeken naar de mogelijke effecten die de werkzaamheden veroorzaken. Op basis van de effecten indicator is gebleken dat alleen lichtverstoring relevant is ten aanzien van het plangebied. Overige mogelijke verstoringen zoals geluid en trilling hebben geen effect op de doelsoorten van het Natura2000 gebied. Lichtverstoring is echter niet aan de orde door de beperkte hoogte van de te realiseren vrijstaande woningen en de aanwezigheid van hoog opgaande elementen zoals bomen en andere bebouwing. Deze vormen een buffer tussen het plangebied en de plas Broekvelden/Vettenbroek. Lichtverstoring is dan ook niet aan de orde. Uit de effectenbeoordeling van Watersnip Advies uit 2011 (Watersnipnr. 11A027) blijkt dat er geen verstoring van de doelsoorten zal plaatsvinden door de heiwerkzaamheden die nodig zijn binnen het plangebied. Het overgrote deel van de aanwezige vogels bevindt zich in het midden of aan de oostzijde van de plas Broekvelden-Vettenbroek. De doelsoorten zullen geen schade ondervinden van de voorgenomen plannen aan de Steupel.
- Het plangebied behoort in het kader van de 'Visie Ruimte en Mobiliteit' van de Provincie Zuid-Holland tot 'Recreatiegebied rond de stad'. Dergelijke gebieden zijn in de Provincie Zuid-Holland alleen compensatieplichtig indien zij tot de Zuidvleugel behoren. Het plangebied maakt deel uit van de Zuidvleugel en is daarom compensatieplichtig als Recreatiegebied rond de stad. Er dient een compensatieplan opgesteld te worden. Dit dient getoetst te worden aan het Provinciaal compensatiebeginsel.
- Voor de algemeen beschermde soorten zoals Haas, Hermelijn, Mol, diverse soorten (spits)muizen, Zwanenbloem, Gewone pad, Bruine kikker, Kleine watersalamander en Meerkikker geldt in geval van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting een vrijstelling van de Flora- en faunawet. Er hoeft voor deze soorten geen ontheffing aangevraagd te worden. Wel dient voor deze soorten de algemene zorgplicht in acht genomen te worden.
- Indien bomen en struiken verwijderd worden, dient dit bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels te gebeuren, zodat overtreding van de FF-wet wordt voorkomen. Het broedseizoen loopt globaal van 15 maart tot 15 juli. De FF-wet

hanteert echter geen standaard periode voor het broedseizoen; van belang is of een nest bewoond is. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen, mogen er geen werkzaamheden uitgevoerd worden die het nest verstoren. Vogelnesten die jaarrond beschermd worden door de FF-wet, zijn niet aangetroffen of te verwachten binnen het plangebied. *Voor aanvang van werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient een terzake kundige een inspectie uit te voeren ten aanzien van eventuele broedende vogels.*

- Uit de bureaustudie is gebleken dat de beschermde vissoorten Kleine Modderkruiper, Rivierdonderpad (beiden Tabel-2 FF-wet) en de Bittervoorn (Tabel-3 FF-wet, Bijlage I AMvB) voorkomen in de omgeving van het plangebied. De Kleine modderkruiper (Tabel-2 FF-wet) is de enige beschermde vissoort die tijdens de inventarisatie op 15 september 2016 is aangetroffen. De afwezigheid van de Rivierdonderpad en de Bittervoorn is te verklaren door het ontbreken van geschikt biotoop binnen het plangebied. In het kader van ruimtelijke ontwikkelingen zijn Tabel-2 soorten in principe ontheffingsplichtig, tenzij er volgens een door het Ministerie van Economische Zaken goedgekeurde gedragscode gewerkt wordt. Een dergelijke gedragscode voor het dempen en vergraven van water is beschikbaar. In 2012 heeft de Unie van Waterschappen goedkeuring gekregen voor de 'Gedragscode Flora- en faunawet voor Waterschappen' welke betrekking heeft op onder andere uitbaggeren, dempen en vergraven van water. Indien er op basis van deze gedragscode een ecologisch werkprotocol wordt opgesteld zal er geen schade te ontstaan aan de gunstige instandhouding van de lokale populatie, waarmee het aanvragen van een ontheffing niet nodig is. Aanvullend is in de nieuwe planvorming rekening gehouden met de Kleine modderkruiper door alle percelen te voorzien van natuurvriendelijke oevers. De kwaliteit van het leefgebied voor de Kleine modderkruiper neemt hiermee naar verwachting toe.
- De streng beschermde Rugstreppad en Poelkikker (beiden Tabel-3 Flora- en faunawet, Habitatrichtlijn IV) komen weliswaar voor in de bredere omgeving van het plangebied maar zijn niet te verwachten binnen het plangebied zelf. Geschikt biotoop voor deze soorten ontbreekt. Het aanvragen van een ontheffing voor deze streng beschermde amfibieënsoorten is dan ook niet nodig. *Wel dient men alert te zijn op het ontstaan van geschikt biotoop voor met name de Rugstreppad. Zo moeten tijdelijke poelen op zandige terreinen (voorbelaasting) voorkomen worden. Ook dient te worden voorkomen dat de Rugstreppad zich kan ingraven in braakliggende zandhopen.*
- De streng beschermde Ringslang (Tabel-3 Flora- en faunawet, Bijlage I AMvB) komt met grote mate van zekerheid voor in het plangebied. Door de waterpartijen, ruig grasland en rietvegetaties is het plangebied bij uitstek geschikt als biotoop voor de Ringslang. De Ringslang is een algemeen voorkomende soort in het gebied in en rond de Reeuwijkse plassen. Tijdens een door RAVON uitgevoerd onderzoek naar het gebruik van migratiepatronen binnen het Reeuwijkse plassen gebied is de soort diverse malen waargenomen binnen het plangebied (Clements, 2012). Voor de Ringslang dient een ontheffing te worden aangevraagd in het kader van de Flora- en faunawet. Tevens dienen er mitigerende en compenserende maatregelen genomen te worden.
- Uit de bureaustudie is gebleken dat de beschermde grondgebonden zoogdiersoorten Bever (Tabel-3 FF-wet, Habitatrichtlijn IV) en Waterspitsmuis (Tabel-3 FF-wet, Bijlage I AMvB) voorkomen op enige afstand (1-5 kilometer) van het plangebied. Het voorkomen van de Bever kan worden uitgesloten. Dit door het ontbreken van sporen

zoals afgeknaagde bomen en burchten binnen het plangebied. Ook is goed bekend waar de dichtstbijzijnde populatie zich bevindt: in de omgeving de spoorzone ten westen van Station Gouda. Dit gebied heeft geen enkele relatie met het plangebied. Het kan echter niet worden uitgesloten dat de Waterspitsmuis voorkomt binnen het plangebied. De ruige oevers van met name het rietperceel vormen geschikt biotoop. Voor de Waterspitsmuis dient een ontheffing te worden aangevraagd in het kader van de Flora- en faunawet.

- Uit de bureaustudie blijkt dat verschillende streng beschermde vleermuissoorten voorkomen in de omgeving van het plangebied. Het betreft de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis, Laatvlieger, Meervleermuis, Watervleermuis en Rosse vleermuis (Allen Tabel-3 FF-wet). Het plangebied kent diverse functies ten aanzien van vleermuizen;
 - Het gebied is zeer geschikt als foerageergebied voor diverse soorten vleermuizen. Het betreft onder andere de Gewone dwergvleermuis, Ruige dwergvleermuis en Laatvlieger. De grotere waterpartijen aan de randen van het plangebied zijn foerageergebied voor de Watervleermuis en Meervleermuis. Foerageergebied is alleen beschermd indien het van groot belang is voor de functionaliteit van de verblijfplaatsen van de soorten, doordat er onvoldoende alternatieven aanwezig zijn. Dit is in het kader van De Steupel niet het geval. In de omgeving van het plangebied is voldoende alternatief foerageergebied beschikbaar van vergelijkbare kwaliteit.
 - De noordkant van het plangebied grenst aan een verbindingssloot die vanuit de Reeuwijkse Hout in contact staat met de Sloene. Deze watergang is zeer waarschijnlijk onderdeel van de vliegrouete van de Meervleermuis. De nieuwe situatie zal niet leiden tot een negatieve invloed op de vliegrouete van de Meervleermuis. De watergang zal in de voorgenomen plannen intact blijven. Er dient wel rekening mee gehouden te worden door onder andere lichtverstoring of obstakels te voorkomen.
 - Voor gebouwbewonende vleermuissoorten als de Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Meervleermuis zijn geen potentiële vaste rust- en verblijfplaatsen in het plangebied aanwezig. De enige bebouwing is de container waarin de ijzersuppletie-installatie van het Hoogheemraadschap van Rijnland is gevestigd. Deze container is ongeschikt als verblijfplaats voor gebouwbewonende vleermuissoorten. Ten aanzien van de boombewonende vleermuissoorten Rosse vleermuis en Watervleermuis biedt het gebied eveneens geen potenties: de aanwezige bomen zijn ongeschikt voor deze soorten. De Ruige dwergvleermuis is eveneens boombewonend. Deze soort is in het najaar massaal in Nederland waar te nemen. De Ruige dwergvleermuis maakt gebruik van oppervlakkige holtes en gaten als paarverblijfplaats. De bomen aan de zuidkant van het plangebied zijn potentieel geschikt. Tijdens de vleermuisinventarisatie (20 september 2016) is eveneens de sociale roep van de Ruige dwergvleermuis waargenomen in de bosschage, wat duidt op de aanwezigheid van een of meerdere paarverblijfplaatsen. Dergelijke paarverblijfplaatsen zijn beschermd. En zal slechts een deel van de bomen gekapt worden. Hierdoor blijven er voldoende alternatieve locaties voor paarverblijven aanwezig in de bomen die blijven staan. De functionaliteit van de bomen voor paarverblijfplaatsen blijft hiermee bestaan. Voorafgaande aan de kap zal gekeken worden welke bomen geschikt zijn voor verblijfplaatsen. Er zal hierdoor geen schade ontstaan aan de gunstige staat van instandhouding van de populatie. Om de soort extra mogelijkheden te geven zullen er drie

vleermuiskasten geplaatst worden in de directe omgeving van het plangebied. De bomenkop mag niet plaatsvinden in de periode tussen september en april (paar- en overwinteringsperiode). De Ruige dwergvleermuis staat bekend als een soort die gemakkelijk vleermuiskasten accepteert als vervangende vaste rust- en verblijfplaats.

- Ten aanzien van de overige soorten is gebleken dat de libellensoort Groene glazenmaker (Tabel-3 FF-wet, Habitatrichtlijn IV) voorkomt in de omgeving van het plangebied. De Groene glazenmaker is gebonden aan een biotoop met krabbenscheervegetaties van enige omvang, minimaal 100 tot 150m². Dergelijk biotoop is niet in het plangebied aanwezig waardoor de aanwezigheid van de Groene glazenmaker kan worden uitgesloten. Het aanvragen van een ontheffing ten aanzien van de Groene glazenmaker is dan ook niet noodzakelijk. Ook de Platte schijfhoren (Tabel-3 FF-wet, Habitatrichtlijn IV) komt voor in de omgeving van het plangebied. Binnen het plangebied is geen geschikt leefgebied aanwezig voor deze soort. De aanwezigheid van de Platte schijfhoren kan hiermee uitgesloten worden.

Samenvatting Flora- en faunawet

Uit het ecologisch onderzoek is gebleken dat het plangebied de Steupel geschikt is voor meerdere (streng) beschermde soorten.

soort	bescherming	schade
Kleine modderkruiper	FF-wet tabel 2	geen
Ringslang	FF-wet tabel 3	voortplantings- en leefgebied
Waterspitsmuis	FF-wet tabel 3	voortplantings- en leefgebied
Meervleermuis	FF-wet tabel 3, Habitatrichtlijn bijl. IV	geen
Ruige dwergvleermuis	FF-wet tabel 3, Habitatrichtlijn bijl. IV	geen

Voor de Ringslang en Waterspitsmuis dient een ontheffing te worden aangevraagd. De aanwezigheid van deze soorten kan op basis van de biotopen binnen het plangebied niet worden uitgesloten.

Voor de Kleine modderkruiper, Meervleermuis en Ruige dwergvleermuis wordt geen ontheffing aangevraagd. Voor deze soorten zal er geen schade ontstaan. Verder kunnen ze meeprofitieren van de genomen mitigerende en compenserende maatregelen voor de Ringslang en Waterspitsmuis. Deze maatregelen worden verder uitgewerkt in het activiteitenplan wat ingediend zal worden met de ontheffingsaanvraag.

5.2 Algemene Zorgplicht

Voor alle planten- en diersoorten geldt de algemene zorgplicht die is opgenomen in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen voor flora en/of fauna kan hebben, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken.

Te denken valt aan maatregelen gedurende de werkzaamheden zoals het verplaatsen van dieren (bijvoorbeeld amfibieën) niet voldoende kunnen vluchten. Ook kan gedacht worden aan natuur-inclusief bouwen, waarin in de nieuwbouw voldoende aandacht is gegeven aan het aspect ecologie door onder andere het realiseren van nieuwe mogelijkheden voor vaste rust- en verblijfplaatsen (voor vogels en vleermuizen) of het aanleggen van natuurvriendelijke oevers ten behoeve van vissen, reptielen en amfibieën.

6 Mitigerende en compenserende maatregelen in het kader van de Flora- en faunawet.

De herontwikkeling van De Steupel is planproces dat al meerdere jaren speelt. De aanleiding van dit rapport is het actualiseren van het ecologisch onderzoek uit 2010. Het ecologisch onderzoek uit 2010 heeft destijds geleid tot het opstellen van een activiteitenplan Flora- en fauna en een ontheffingsaanvraag voor de Ringslang en Waterspitsmuis. Het activiteitenplan bestaat uit mitigerende en compenserende maatregelen. In het kort betreft het de volgende maatregelen:

6.1 Mitigerende maatregelen:

- Het verwijderen van vegetatie wordt bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels uitgevoerd, zodat overtreding van de FF-wet wordt voorkomen. Daarbij is het van belang dat de FF-wet geen standaard periode hanteert voor het broedseizoen; van belang is of een nest bewoond is. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen, mogen er geen werkzaamheden uitgevoerd worden die het nest verstoren. Vogelnesten die jaarrond beschermd worden door de FF-wet, zijn niet aangetroffen of te verwachten binnen het plangebied. *Vóór aanvang van werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient een terzake kundige een inspectie uit te voeren ten aanzien van eventuele broedende vogels.*
- Voor de baggerwerkzaamheden, de werkzaamheden aan het huidige rietperceel en de slootkanten (graven oevers) wordt voorafgaande aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol opgesteld.
- De aanleg van de natuurvriendelijke oevers langs de bouwkavels in de Steupel worden gewaarborgd in het inrichtingstraject. Deze oevers worden gelijktijdig met het bouwklaar maken van de kavels gerealiseerd.
- Voor de verlichting van de tuinen wordt in het beeldkwaliteitsplan van de gemeente gestreefd naar geconcentreerd licht. Geadviseerd wordt om zoveel mogelijk gebruik te maken van LED-verlichting. De toepassing van LED-verlichting in tuinen en als wegverlichting voorkomt dat lichtschade voor vleermuizen ontstaat.

NB: Mitigatie ten aanzien van paarverblijfplaatsen van de Ruige dwergvleermuis is in het activiteitenplan niet aan de orde gesteld. Het activiteitenplan wordt hiertoe geactualiseerd.

6.2 Compenserende maatregelen:

Ter compensatie van de schade die veroorzaakt wordt aan het foerageer- en leefgebied van Ringslang en Waterspitsmuis wordt het derde weilandperceel aan de Steupel ingericht als natuurcompensatiegebied. Voor de inrichtingsmaatregelen zie hoofdstuk 7 van het activiteitenplan.

6.3 Zorgvuldig handelen.

In de Flora- en faunawet geldt voor alle planten- en diersoorten de algemene zorgplicht, die is opgenomen in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze zorgplicht bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen voor flora en/of fauna kan hebben, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. Tijdens

de werkzaamheden dient men bedacht te zijn op de aanwezigheid van (beschermde) soorten. Voorafgaande aan de werkzaamheden wordt doormiddel van een ecologisch werkprotocol gewezen op de aanwezigheid van beschermde soorten. Indien er beschermde soorten aangetroffen worden tijdens de werkzaamheden, bijvoorbeeld een Ringslang, worden deze uit het gebied verwijderd en overgezet op een geschikte locatie waar geen werkzaamheden meer gaan plaatsvinden.

Om een plus in de natuurwaarde te realiseren is er een ecologische verbinding aangelegd van de Reeuwijkse hout naar de plas Ravensberg, via de Steupel en via een perceel aan de Oudeweg (perceel 4). Dit perceel is in het voorjaar van 2012 reeds ingericht. Voor meer informatie over de inrichtingsmaatregelen zie hoofdstuk 8 van het activiteitenplan.

NB: Met het oog op de compensatieverplichting wordt de inrichting en het beheer van het gebied ten zuiden van de Oudeweg geactualiseerd. Hierbij dient gekeken te worden naar:

- *De staat van instandhouding van de broeihopen;*
- *Het maaibeheer van de afgeplagde oevers;*
- *Boomopslag in de oevers;*
- *Maaibeheer in het algemeen.*

Dit wordt meegenomen in het activiteitenplan voor de nieuwe ontheffingsaanvraag.

7 Bronnen

Geraadpleegde literatuur

1. ANWB, *Topografische Atlas Zuid-Holland 1:25.000*, 2004.
2. Dienst landelijk gebied, *Handreiking Flora- en faunawet* oktober 2006
3. Ministerie van Landbouw, natuurbeheer en voedselkwaliteit, *Rode Lijsten*, Den Haag, 2004
4. Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdiervereniging en Gegevensautoriteit Natuur 2013. *Vleermuisprotocol 2013*, 27 maart 2013.
5. Provincie Zuid-Holland, *Visie Ruimte en Mobiliteit*, 9 juli 2014
6. Watersnip Advies, *Activiteitenplan De Steupel te Reeuwijk-brug*, rapportnummer 11A041, 2011.
7. Watersnip Advies, *Update ff-toets Nieuwbouw Steupel*, rapportnummer 10A023, 2010.
8. Watersnip Advies, *Effectenbeoordeling heiwerkzaamheden. Steupel te Reeuwijk-Brug*, rapportnummer 11A027, augustus 2011.
9. Kapteyn K., *Vleermuizen in het landschap*, 1995.
10. Clements A.N., *Migratiepatronen van ringslangen in het Reeuwijkse plasseengebied*, RAVON, 2012.
11. Provincie Zuid-Holland, Provinciaal blad van Zuid-Holland, 138 – Beleidsregel Compensatie Natuur, Recreatie en Landschap Zuid-Holland 2013, 16 juli 2013.

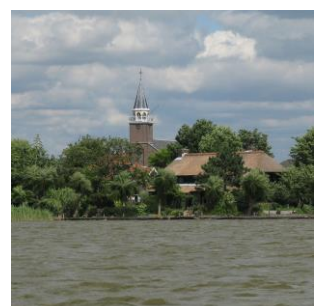
Geraadpleegde internetsites:

12. www.rijksoverheid.nl
13. www.bij12.nl
14. www.hetInvloket.nl
15. www.ravon.nl
16. www.vleermuis.net
17. www.zuid-holland.nl
18. www.ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/VRM
19. <http://geo.zuid-holland.nl/geo-loket/html/atlas.html?atlas=EHS>
20. waarneming.nl

Watersnip Advies

Advies voor ecologie, landschap, water en recreatie

's-Gravenbroekseweg 154
2811 GK Reeuwijk
+ 31 (0)182-395460
www.watersnipadvies.info
advies@watersnip.info

Dienst Regelingen
Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 19530 2500 CM Den Haag

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk
J. Tijssen
Postbus 401
2410 AK BODEGRAVEN

Gemeente Bodegraven - Reeuwijk
Zaaknummer 1382
16 AUG 2012
Registratienummer IN/ 19896

Dienst Regelingen

Postbus 19530
2500 CM Den Haag
www.drloket.nl

T 0800 - 22 333 22
F 070 - 378 61 39
ffwet@minlnv.nl

Onze referentie

Aanvraagnummer
FF/75C/2012/0042.toek.js

Bijlagen

2

Datum 14 augustus 2012
Betreft Toekenning ontheffing
Ruimtelijke ingrepen

Geachte heer Tijssen,

Naar aanleiding van uw verzoek van 20 februari 2012 en de aanvulling hierop van 26 april 2012, geregistreerd onder aanvraagnummer FF/75C/2012/0042, om een ontheffing als bedoeld in artikel 75 van de Flora- en faunawet te krijgen, deel ik u het volgende mee.

Hierbij ontvangt u de ontheffing die u heeft aangevraagd, van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, hopen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de waterspitsmuis en de ringslang.

De aanvraag

De aanvraag heeft betrekking op de realisatie van het project "Woningbouw aan de Steupel" in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Het project betreft de bouw van 10 nieuwe woningen waarbij het perceel bouwrijp gemaakt wordt waarna woningbouw plaats vindt. De oevers rond de nieuwe woonkavels worden natuurvriendelijk ingericht. Tevens wordt aan de Oudeweg een zogenaamd "natuurperceel" ingericht. Ontheffing wordt gevraagd van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor wat betreft exemplaren van waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) en de ringslang (*Natrix natrix*), voor de periode van 1 november 2012 tot en met 31 oktober 2017.

Overwegingen

Wettelijk kader

Beschermde soorten

De waterspitsmuis is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder a, van de Flora- en faunawet.

De ringslang is een beschermde inheemse diersoort als bedoeld in artikel 4, lid 1, onder c, van de Flora- en faunawet. Beide soorten zijn tevens opgenomen in bijlage 1, behorende bij het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten¹.

Verbodsbepalingen

Op grond van artikel 11 van de Flora- en faunawet is het verboden om nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse diersoorten te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren.

Ontheffing

Op grond van artikel 75, lid 5, van de Flora- en faunawet worden ontheffingen slechts verleend wanneer er geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort.

Op grond van artikel 75, lid 6, aanhef en onder c, wordt voor soorten genoemd op bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten ontheffing slechts verleend wanneer er, naast de voorwaarde dat geen afbreuk wordt gedaan aan een gunstige staat van instandhouding van de soort, geen andere bevredigende oplossing bestaat en met het oog op andere, bij algemene maatregel van bestuur aan te wijzen, belangen. De belangen waarnaar verwezen wordt, zijn genoemd in artikel 2, lid 3 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten.

U heeft ontheffing van verbodsbepalingen aangevraagd op grond van het belang: "de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling".

Instandhouding van de soorten

Waterspitsmuis

De waterspitsmuis is niet in het plangebied aangetroffen, maar wel in de directe omgeving hiervan. Gezien de aanwezige geschikt habitat in het plangebied is op voorhand dan ook niet uit te sluiten dat de soort niet aanwezig is in het plangebied. De soort is daarnaast zeer moeilijk te inventariseren. De waterspitsmuis is een soort die zijn holen in de oevers van watergangen bouwt. Door het vergraven van de oevers kunnen vaste rust- of verblijfplaatsen van de waterspitsmuis beschadigd, vernield of verstoord worden. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op pagina's 25 tot en met 35 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan de Steupel te Reeuwijk-Brug" (bijlage 2 bij dit besluit).

De door u voorgestelde maatregelen zijn voldoende. De gunstige staat van instandhouding van de waterspitsmuis komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

¹ Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten (Stb. 2000, 525), laatstelijk gewijzigd bij Stb.2011, 147.

Dienst Regelingen

Datum

14 augustus 2012

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2012/0042

De voorgestelde mitigerende maatregelen zorgen niet voor een leefgebied dat direct geschikt is als functioneel leefgebied voor de waterspitsmuis. De omgeving biedt echter voldoende alternatieven voor de soort om als tijdelijke overbrugging te dienen. Na enkele seizoenen vormt het compensatiegebied een kwalitatief beter leefgebied dan in de huidige situatie aanwezig is. Het zwaartepunt van de lokale populatie is gelegen buiten het plangebied, de tijdelijke dip die mogelijk ontstaat door de werkzaamheden zal dan ook niet leiden tot een significant effect op de aanwezige populatie; de gunstige staat van instandhouding van de populatie komt niet in het geding.

Dienst Regelingen

Datum

14 augustus 2012

Onze referentie

aanvraagnummer
FF/75C/2012/0042

Ringslang

De ringslang is in het plangebied aangetroffen. Op het rietland zijn broedhopen aangetroffen; hieruit mag opgemaakt worden dat het gebied naast de functie van leefgebied ook de functie van voortplantingsplaats heeft. Door het bouwrijp maken van het rietland worden vaste rust- en verblijfplaatsen beschadigd, vernield en verstoord. Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de soort tot een minimum te beperken stelt u maatregelen voor zoals beschreven op pagina's 25 tot en met 35 van het bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan de Steupel te Reeuwijk-Brug"

De door u voorgestelde maatregelen zijn in grote lijnen voldoende. Ter aanscherping zijn in de ontheffing dan ook aanvullende voorschriften opgenomen. De gunstige staat van instandhouding van de ringslang komt niet in gevaar, mits gewerkt wordt conform de door u voorgestelde maatregelen en volgens de overige in de ontheffing opgelegde voorschriften.

Door de werkzaamheden zal het plangebied tijdelijk ongeschikt zijn als voortplantingsbiotoop. Op termijn echter ontstaat er een compensatiegebied welke geschikt is als voortplantingsbiotoop voor de ringslang. De situatie zal in de toekomst beter zijn dan thans het geval is. De ringslang komt in de omgeving van het plangebied algemeen voor, door de werkzaamheden zal de gunstige staat van instandhouding, ondanks een mogelijke dip, niet in het geding komen.

Belang van de ingreep

De werkzaamheden die nodig zijn voor de realisatie van het project worden uitgevoerd in het kader van ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Ten behoeve van dit belang kan ontheffing worden verleend, mits geen benutting of economisch gewin plaatsvindt en zorgvuldig wordt gehandeld. Van benutting of economisch gewin van de betrokken strikt beschermde soorten is geen sprake. Ik verwacht dat er door het realiseren van het project "Woningbouw aan de Steupel" geen permanent negatieve effecten optreden ten aanzien van de aanwezige populatie van de strikt beschermde soorten.

Andere bevredigende oplossing

Het plan is locatiespecifiek. Om tegemoet te komen aan de natuurwaarden die verdwijnen bij de ingreep wordt een compensatiegebied ingericht. Hiermee is het voldoende aangetoond dat geen andere bevredigende oplossing voorhanden is.

Zorgplicht

Voor de soorten waarvoor ik u ontheffing verleen, bent u gehouden aan de in de ontheffing opgenomen voorschriften. Voor alle soorten echter, geldt de zorgplicht ex artikel 2 van de Flora- en faunawet, die van toepassing is op zowel beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten, ongeacht vrijstelling of ontheffing. Op grond hiervan dient u zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te voorkomen.

Dienst Regelingen

Datum

14 augustus 2012

Onze referentieaanvraagnummer
FF/75C/2012/0042

Vogels

U dient gedurende de werkzaamheden rekening te houden met het broedseizoen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor de in het plangebied te verwachten vogelsoorten kan dit plaatsvinden door werkzaamheden buiten de broedperiode van aanwezige soorten uit te voeren. Tevens kunnen voorbereidende maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat vogels tot broeden kunnen komen binnen het plangebied. Ik wijs u erop dat voor het broedseizoen geen standaardperiode wordt gehanteerd in het kader van de Flora- en faunawet. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode. Voorts wijs ik u erop dat verblijfplaatsen van vogels die hun verblijfplaats het hele jaar gebruiken jaarrond zijn beschermd. Voor het verwijderen van dergelijke verblijfplaatsen is te allen tijde een ontheffing vereist.

Conclusie

Gelet op het voorgaande verleen ik u ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Aan deze ontheffing zijn voorschriften verbonden.

De ontheffing en de voorschriften treft u hierbij aan.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met deze beslissing, kunt u binnen zes weken na verzending van deze brief een bezwaarschrift indienen. Stuur het ondertekende bezwaarschrift naar Dienst Regelingen, afdeling Recht en Rechtsbescherming, Postbus 20401, 2500 EK Den Haag.

Vermeld in uw bezwaarschrift in ieder geval het aanvraagnummer FF/75C/2012/0042 en de datum van de beslissing.

Op onze internetsite www.drloket.nl/bezwaar vindt u meer belangrijke informatie over het indienen van een bezwaarschrift.

Meer informatie

Heeft u vragen, kijk dan op de website: www.drloket.nl. Of bel met het DR-Loket: 0800 - 22 333 22 (op werkdagen tussen 8.30 en 16.30 uur).

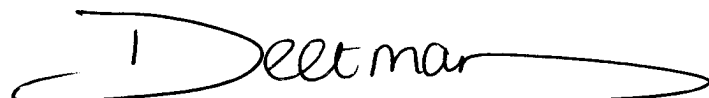
Dienst Regelingen

Datum
14 augustus 2012

Onze referentie
aanvraagnummer
FF/75C/2012/0042

Met vriendelijke groet,

De Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
namens deze:

Bea Deetman

Teammanager Vergunningen Dienst Regelingen

**DE STAATSSECRETARIS¹ VAN ECONOMISCHE ZAKEN, LANDBOUW EN
INNOVATIE**

Naar aanleiding van het verzoek van de heer J. Tijssen
namens de gemeente Bodegraven-Reeuwijk, op 20 februari 2012
en de aanvulling hierop van 26 april 2012

gelet op artikel 75, lid 3, van de Flora- en faunawet

Verleent hierbij aan:	Gemeente Bodegraven-Reeuwijk
Adres:	Raadhuisplein 1
Postcode en woonplaats:	2411 BD BODEGRAVEN
Voor het tijdvak van:	1 november 2012 tot en met 31 oktober 2017

ONTHEFFING

FF/75C/2012/0042

Van de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de waterspitsmuis (*Neomys fodiens*) en de ringslang (*Natrix natrix*)

Het gebied waarvoor de ontheffing geldt, betreft het plangebied voor de realisatie van het project "Woningbouw aan de Steupel", gelegen aan de Steupel in Reeuwijk Brug, in de gemeente Bodegraven-Reeuwijk. Lokatie 1 ligt ten oosten van de Steupel in de Amersfoort coördinaten 110/451 en 110/452. Lokatie 2 ligt ten noorden van Steupel 19 met als Amersfoort coördinaat 110/452, één en ander zoals is weergegeven in de figuren 1, 3 en 4 bij de aanvraag gevoegde rapport "Activiteitenplan de Steupelte Reeuwijk-Brug" van februari 2012.

Aan deze ontheffing zijn de volgende voorschriften verbonden:

Algemene voorschriften

1. De ontheffing wordt slechts voor de hierboven genoemde soorten en beschreven verboden handelingen verleend.
2. Deze ontheffing geldt alleen voor de werkzaamheden die conform de aanvraag worden uitgevoerd, voor zover in deze ontheffing zelf niet anders is aangegeven.
3. De gemeente Bodegraven-Reeuwijk (hierna te noemen: de ontheffinghouder) dient onverwijld contact op te nemen met Dienst Regelingen indien bij het uitvoeren van de werkzaamheden van het project andere beschermde soorten dan de genoemde worden aangetroffen of andere handelingen als bedoeld in voorschrift 1 noodzakelijk zijn.
4. Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder blijft daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.

¹ Krachtens de wettekst is de Minister bevoegd tot het afgeven van een ontheffing ex artikel 75 van de Flora- en faunawet. Op basis van de portefeuillevordering tussen de Minister van EL&I en de Staatssecretaris van EL&I is deze bevoegdheid belegd bij de Staatssecretaris.

Bijlage 1

5. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing en de bijbehorende brief op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren.
6. De ontheffinghouder dient, zodra de datum waarop de werkzaamheden zullen aanvangen bekend is, het bijgevoegde meldingsformulier volledig in te vullen en naar Dienst Regelingen te zenden.

Specifieke voorschriften

7. U dient bij de planning van de werkzaamheden rekening te houden met de seizoenactiviteiten van de waterspitsmuis en de ringslang waarvoor ontheffing wordt verleend, om verstoring in de meest kwetsbare perioden (voortplanting, winterrust) te voorkomen. Voor de waterspitsmuis zijn deze perioden april tot en met augustus en december tot en met februari, voor de ringslang is dat de periode van mei tot en met augustus en november tot en met maart.
8. U dient de maatregelen zoals u deze voorgesteld heeft in het bij de aanvraag gevoegde activiteitenplan van februari 2012, bladzijden 25 tot en met 36 uit te voeren. Een kopie van de betreffende bladzijden is als bijlage bij dit besluit gevoegd.
9. De werkzaamheden dienen te worden uitgevoerd onder begeleiding van een deskundige² op het gebied van zoogdieren en reptielen.
10. U dient een ecologisch werkprotocol op te stellen met daarin bovengenoemde voorschriften. Alle betrokken partijen, met name ook de uitvoerenden op de bouw- of projectlocatie, dienen van het werkprotocol op de hoogte gesteld te worden.
11. U dient middels een overeenkomst met de (potentiële) kopers het werkprotocol te borgen. De kopers van de percelen dienen bij de bouw van de woningen rekening te houden met hetgeen in het werkprotocol gesteld is.

Overige voorschriften

12. Deze ontheffing kan worden ingetrokken, indien blijkt dat de ontheffinghouder zich niet houdt aan de voorschriften.
13. Indien blijkt dat de in de ontheffing gestelde termijn niet voldoende is om de werkzaamheden waarop de ontheffing betrekking heeft uit te voeren, dient u, zeker vier maanden voor het verstrijken van deze termijn een nieuwe aanvraag indienen. Dit voorkomt onnodige vertraging van het project.
14. Aanspreekpunt in het kader van deze ontheffing en de daaruit voortvloeiende voorschriften is Dienst Regelingen, Postbus 19530, 2500 CM Den Haag.

² Het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecoloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdierverseniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of
- zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

Den Haag, 14 augustus 2012

De Staatssecretaris van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie,
namens deze:

Bea Deetman
Teammanager Vergunningen en Dienstrengelingen

6 Mitigerende en compenserende maatregelen

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aangegeven welke mitigerende- en compenserende maatregelen genomen worden om schade aan streng beschermde soorten te voorkomen en te beperken.

6.2 Mitigerende maatregelen

- Het verwijderen van vegetatie wordt bij voorkeur buiten het broedseizoen van vogels uitgevoerd, zodat overtreding van de FF-wet wordt voorkomen. Daarbij is het van belang dat de FF-wet geen standaard periode hanteert voor het broedseizoen; van belang is of een nest bewoond is. Indien een bewoond nest wordt aangetroffen, mogen er geen werkzaamheden uitgevoerd worden die het nest verstoren. Vogelnesten die jaarrond beschermd worden door de FF-wet, zijn niet aangetroffen of te verwachten binnen het plangebied. *Vóór aanvang van werkzaamheden tijdens het broedseizoen dient een terzake kundige een inspectie uit te voeren ten aanzien van eventuele broedende vogels.*
- Voor de baggerwerkzaamheden, de werkzaamheden aan het huidige rietperceel en de slootkanten (graven oevers) wordt voorafgaande aan de werkzaamheden een ecologisch werkprotocol opgesteld.
- De aanleg van de natuurvriendelijke oevers langs de bouwkavels in de Steupel worden gewaarborgd in het inrichtingstraject. Deze oevers worden gelijktijdig met het bouwklar maken van de kavels gerealiseerd, eind 2012 – begin 2013.
- Voor de verlichting van de tuinen wordt in het beeldkwaliteitsplan van de gemeente gestreefd naar geconcentreerd licht. Geadviseerd wordt om zoveel mogelijk gebruik te maken van LED-verlichting. De toepassing van LED-verlichting in tuinen en als wegverlichting voorkomt dat lichtschade voor vleermuizen ontstaat.

6.3 Compenserende maatregelen

Ter compensatie van de schade die veroorzaakt wordt aan het foerageer- en leefgebied van Ringslang en Waterspitsmuis wordt het derde weilandperceel aan de Steupel ingericht als natuurcompensatiegebied. De werkzaamheden voor het realiseren van het compensatieperceel (4) vinden plaats medio 2013. Voor de inrichtingsmaatregelen zie hoofdstuk 7.

6.4 Zorgvuldig handelen

In de Flora- en faunawet geldt voor alle planten- en diersoorten de algemene zorgplicht, die is opgenomen in artikel 2 van de Flora- en faunawet. Deze zorgplicht bepaalt dat een ieder die weet dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen voor flora en/of fauna kan hebben, verplicht is om maatregelen te nemen (voor zover redelijkerwijs kan worden gevraagd) die deze negatieve gevolgen zoveel mogelijk voorkomen, beperken of ongedaan maken. Tijdens de werkzaamheden dient men bedacht te zijn op de aanwezigheid van (beschermde) soorten. Voorafgaande aan de werkzaamheden wordt doormiddel van een ecologisch werkprotocol gewezen op de aanwezigheid van beschermde soorten. Indien er beschermde soorten aangetroffen worden tijdens de werkzaamheden, bijvoorbeeld een Ringslang, worden deze

- uit het gebied verwijderd en overgezet op een geschikte locatie waar geen werkzaamheden meer gaan plaatsvinden.
- Om een plus in de natuurwaarde te realiseren wordt er een ecologische verbinding aangelegd van de Reeuwijkse hout naar de plas Ravensberg, via de Steupel en via een perceel aan de Oudeweg (perceel 4). Dit perceel wordt in het voorjaar van 2012 ingericht. Voor meer informatie over de inrichtingsmaatregelen zie hoofdstuk 8.

7 Inrichtingsmaatregelen natuurcompensatie de Steupel

7.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt aangegeven wat de uitgangspunten zijn voor de natuurcompensatie in het gebied de Steupel. Vervolgens worden de inrichtingsmaatregelen beschreven. Voor de kaart van het inrichtingsplan zie bijlage II.

7.2 Uitgangspunten natuurcompensatie

Om te kunnen zien hoe het inrichtingsplan tot stand kwam is het van belang om de uitgangspunten die eraan ten grondslag liggen te kennen. In deze paragraaf worden ze benoemd.

Het inrichtingsplan en de toekomstige inrichting hebben als uitgangspunten:

- Doelsoorten zijn richtinggevend: het is een compensatiegebied, waar het leefgebied van de beschermde soorten centraal staat;
- Verbindingsnatuur tussen plas Ravensberg en Reeuwijkse Hout creëren door middel van de aanleg van dit natuurcompensatiegebied en het perceel langs de Oudeweg, ontstaat er een doorgaande groene verbinding vanaf de plas Ravensberg langs de Steupel naar de Reeuwijkse Hout. Dit is met name van belang voor de Meervleermuis, Waterspitsmuis en Ringslang.
- Het is een praktisch uitvoerbaar plan;
- Behoud van landschappelijke – en cultuurhistorische elementen;
- Optimaal praktische beheerbaarheid, toegankelijkheid voor machinaal beheer.

7.3 Uitgangspunten op terreinniveau

1) Vergraven

Het te compenseren perceel bij de Steupel bestaat uit rietland, ruigte- en oevervegetatie. Om voor compensatie te zorgen wordt het perceel 3 eveneens ingericht als rietland, met ruigte- en oevervegetatie. Veel planten en dieren zijn gebaat bij de aanwezigheid van waterriet. Er is daarom gekozen voor het maken van brede middensloten van 10,5m breed met terrassen van verschillende hoogte. De vrijgekomen grond wordt op hetzelfde perceel verwerkt in de schouwpaden. Een deel van de vrijgekomen grond zal worden gebruikt bij het herstellen van de aangrenzende legakker.

2) Waterhuishouding

Er gaan een aantal dingen veranderen in de waterhuishouding van perceel 3. In het zuidelijk deel wordt een waterpartij gerealiseerd die uitsluitend wordt gevoed met grondwater en regenwater. Hiervan gaat het waterpeil natuurlijk fluctueren onder invloed van neerslag en verdamping. In het noordelijk deel wordt een waterpartij gegraven met dezelfde afmetingen (met iets andere onderwaterterrassen). Ook deze sloot is afgesloten van het polderwatersysteem en wordt uitsluitend gevoed met grondwater en regenwater en krijgt een fluctuerend peil.

3) Beheer vegetatie

De vegetatie moet beheerd kunnen worden. Om dit kostentechnisch op acceptabele wijze uit te kunnen voeren voorziet het plan in schouwpaden die op een maximale afstand van 7m uit de slootkant liggen. In de huidige uitwerking bedraagt de maximale breedte van schouwpad naar sloot 2 meter, waardoor het schonen van de sloten probleemloos kan worden uitgevoerd. Het natuurperceel wordt via een dam vanaf het tweede perceel (huidige rietperceel) toegankelijk voor beheer.

4) Schuilgelegenheid

Voor te compenseren van soorten en vanuit de wens om het perceel deel uit te laten maken van de ecologische verbinding tussen de plas Ravensberg en de Reeuwijkse Hout, is schuilgelegenheid een belangrijk element in het plan. In de eerste plaats gaat het Riet voor schuilgelegenheid zorgen, in de tweede plaats zullen de takkenrillen, die dienen als locatie voor het afvoeren van maaisel en als broeihoop voor de Ringslang eveneens de nodige beschutting bieden.

5) Beheer

Het terrein moet toegankelijk zijn voor machines met maaiapparatuur. Met name voor het afvoeren van het maaisel is het belangrijk dat men met groter materieel het perceel kan bereiken.

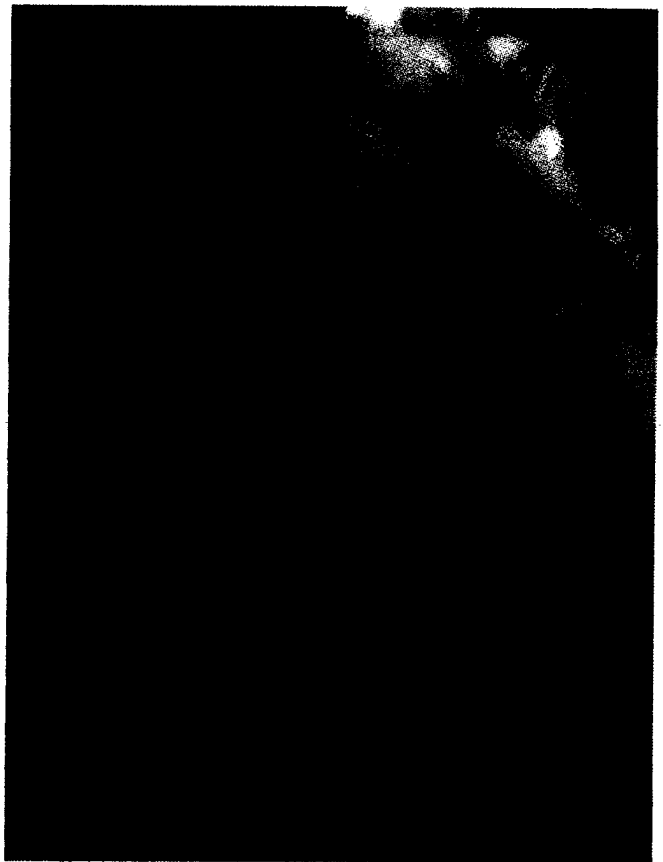
7.4 Inrichtingsmaatregelen op terreinniveau

7.4.1 Amfibieënsloot 1

In het zuidelijk deel over een lengte van ongeveer 100m en een breedte 10,5m wordt een sloot gegraven van ongeveer 70cm diep met terrassen van 1,5m breed, die op het huidige polderpeil worden gegraven. Deze sloot blijft afgesloten van het polderwater. Omdat de sloot alleen door regenwater en grondwater wordt gevoed zal de waterkwaliteit hier hoog zijn. Doordat er geen vis in kan komen wordt het een veilige plek voor amfibieën om zich voort te planten. Er zal hier een natuurlijke peilfluctuatie ontstaan door neerslag en verdamping. Hierdoor zullen bij perioden van droogte de buitenste terrassen droogvallen wat goed is voor de ontwikkeling van Riet en andere moerasplanten. In natte periodes zullen deze terrassen net onder de waterspiegel verdwijnen.

7.4.2 Amfibieënsloot 2

In het noordelijk deel, over een lengte van ongeveer 100m en een breedte van 10,5m wordt een sloot gegraven van ongeveer 70cm diep met aan weerszijden onderwaterrassen van 2m breed. Het grootste verschil met amfibieënsloot 1 is dat in deze sloot aan weerszijden terrassen van 2m breed gegraven

Figuur 9: Vertrapte oostelijke oever van plangebied

worden onder de waterlijn. Hierdoor krijgen andere plantensoorten de kans zich te ontwikkelen. Ook in deze sloot is sprake van natuurlijke peilfluctuatie. In bijlage III zijn de dwarsprofielen van de beide amfibieënsloten weergegeven.

7.4.3 Natuurlijke oevers

De oevers langs de buitensloten zijn op dit moment vertrappt. Er zijn veel gaten en graspollen en de soortenrijkdom is laag. Om de natuur in deze 2m brede stroken een impuls te geven wordt de bovenste 10cm van de bodem gefreesd (om de zode los te maken voor makkelijk graven en verwerken) en vanuit de waterkant afgeplagd. De grond wordt direct in het aangrenzende schouwpad verwerkt. Dit zal een verhoging van slechts enkele centimeters opleveren, omdat de verwachting is dat met het huidige profiel weinig grond vrijkomt. Zie bijlage III voor het dwarsprofiel van deze oevers. Langs de noordoever staat momenteel een rand met zich uitbreidende Kleine lisdodde. Daarom worden er aan deze oever verder geen werkzaamheden verricht.

7.4.4 Rietontwikkeling

Om de rietontwikkeling op gang te brengen worden de afgegraven delen die op of boven de waterlijn liggen, ingeplant met rietplanten met een dichtheid van 4-6 stuks per m².

7.4.5 Broeihopen Ringslang

Er worden vier broeihopen aangelegd voor de voortplanting van de Ringslang. Hierbij moet op een aantal zaken worden gelet. De aanleg van een broeihoop moet uiterlijk voor 1 mei zijn afgerond zodat de hoop door de ringslangen kan worden geïnspecteerd. In juni worden de eieren gelegd. Aanleggen in het najaar is praktisch vanwege de beschikbaarheid van voldoende organisch materiaal. Allerlei materiaal is geschikt: gras, riet, bladeren, enzovoort. Het is belangrijk om voldoende zuurstof in de hoop te krijgen zodat de broei opgang komt en blijft. Hiervoor moeten er takken in de hoop worden verwerkt. Naast de toevoer van zuurstof hebben de takken nog twee functies namelijk: ze maken de hoop toegankelijk voor de slangen en ze voorkomen dat de hoop te veel inklinkt. Een ander belangrijk element is het verwerken van mest in de broeihoop. Paardenmest is hiervoor het meest geschikt. De ideale afmetingen zijn 2m bij 3m en 1,5m tot 2m hoog. Naarmate de tijd vordert zal hoe dan ook inklinking plaatsvinden. Minimale afmetingen zijn 1,5m bij 1,5m en 1,5 tot 2m hoog. Om uitdroging van de broeihoop te voorkomen moet de top worden afgeplat om ervoor te zorgen dat het regenwater niet via de zijkanten afvloeit. De broeihoop heeft enige schaduw nodig; een bosrand is bijvoorbeeld een geschikte locatie. Na twee jaar is een hoop uitgebreid en wordt geadviseerd deze om te zetten. Dit kan ook jaarlijks gedaan worden. Bij het omzetten is het belangrijk om te onderzoeken hoeveel eierdoppen en eiklumpen (concentratie van eierdoppen op één plek) er in de hoop hebben gezeten. De eierdoppen geven een indicatie van het aantal uitgekomen eieren en de eiklumpen geven weer hoeveel verschillende vrouwtjes er eieren hebben gelegd.

7.4.6 Schouwpaden

Aan weerszijden van de nieuwe middensloten blijft minimaal 4m onvergraven. Dit worden de schouwpaden. Om deze extra stevig te maken en om alvast enkele kubieke meters vrijgekomen grond te verwerken, worden deze met 20cm losse grond aangevuld. Zowel de middensloot als de buitensloten kunnen hiervandaan beheerd worden.

7.4.7 Opgang terrein

De opgang van het terrein zal zo worden ingericht dat er machines het perceel op kunnen. Bij de aanleg van de bouwkavels zal hier rekening mee gehouden worden. In het ontwerp voor de woningen langs de Steupel is een dam aangegeven vanaf het tweede perceel, naar dit derde perceel. Voor het beheer kan het perceel via deze route betreden worden. Het perceel wordt afgesloten met een hek en is niet toegankelijk.

8 Inrichtingsmaatregelen perceel Oudeweg

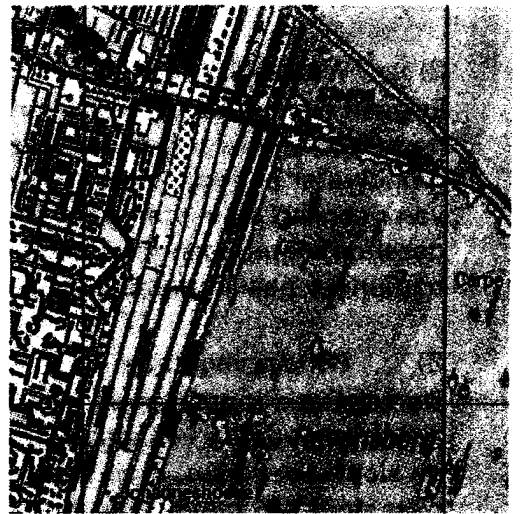
8.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt een korte beschrijving gegeven van het perceel langs de Oudeweg, dat ingericht wordt als natuurperceel. Verder wordt aangegeven wat de uitgangspunten zijn voor de inrichting van het perceel en worden de inrichtingsmaatregelen beschreven. Voor de kaart van het inrichtingsplan zie bijlage III.

8.2 Huidige situatie

Het perceel aan de Oudeweg, is gelegen aan de Oudeweg, naast de plas Ravensberg. Het gebied ligt in het kilometervak met de Amersfoortse coördinaten: 110, 451. Het perceel wordt aan de noord-, oost-, en westzijde begrensd door sloten. In het zuiden wordt het plangebied door middel een hek afgescheiden van het achterliggende gedeelte van het perceel. Hier staan ook enkele grauwe wilgen.

Het perceel bestaat voor het grootste gedeelte uit grasland. Door de lage ligging (gemiddeld 35cm boven polderpeil) is het gebied relatief vochtig. Langs de westzijde van het perceel ligt een iets hoger gelegen laarzenpad. Uit de aanwezigheid van Grote brandnetel, blijkt dat het perceel regelmatig bemest is.

Figuur 10: plangebied

8.3 Natuurwaarden perceel Oudeweg

Om te bepalen of de inrichtingsmaatregelen geen schade veroorzaken aan het plangebied is er op 19 december 2011 een quickscan flora en fauna uitgevoerd. In de sloot aan de westkant van het perceel is Krabbenscheer (Rode lijst, status 'gevoelig') waargenomen. Deze plantensoort zal echter geen schade ondervinden aan de voorgenomen maatregelen; er wordt in deze sloot niet gegraven. Verder zijn er geen (streng) beschermde planten- en diersoorten aangetroffen binnen het plangebied en deze worden ook niet verwacht.

8.4 Uitgangspunten natuurinrichting

Voor de inrichting van dit perceel zijn een aantal uitgangspunten geformuleerd:

- Doelsoorten zijn richtinggevend: het is een natuurgebied, waar het leefgebied van de beschermde soorten centraal staat;
- Verbindingsnatuur tussen plas Ravensberg en Reeuwijkse Hout: door middel van de aanleg van dit natuurgebied en het perceel aan de Steupel ontstaat er een doorgaande groene verbinding vanaf de plas Ravensberg langs de Steupel naar de Reeuwijkse Hout. Dit is met name van belang voor de Meervleermuis.
- Optimale praktische beheerbaarheid, toegankelijkheid voor machinaal beheer;
- Behoud van landschappelijke- en cultuurhistorische elementen.

8.5 Uitgangspunten op terreinniveau

1) Vergraven

Het te compenseren perceel bij de Steupel bestaat uit rietland. Dit wordt op perceel 3 gecompenseerd. Het perceel aan de Oudeweg zal eveneens ingericht als rietland. Veel planten en dieren zijn gebaat bij de aanwezigheid van waterriet. Een groot deel van het perceel zal daarom vergraven worden. Tevens worden er terrassen van verschillende hoogte aangelegd, wat de biodiversiteit bevordert. Dit sluit aan bij de wetlanddoelstellingen die gelden in het plassen gebied en omgeving. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden wordt er zorg voor gedragen dat er op natuurtechnisch wijze gegraven wordt. De rigide lijnvorming wordt doorbroken door op enkele plaatsen in- en uit te springen. Dit heeft voor de waterlijn geen consequenties. Deze wordt bepaald door de hoeveelheid neerslag en verdamping.

2) Waterhuishouding

Er gaan een aantal dingen veranderen in de waterhuishouding van het perceel. In het noordelijk deel wordt een waterpartij gerealiseerd die uitsluitend wordt gevoed met grondwater en regenwater. Hiervan gaat het waterpeil natuurlijk fluctueren, onder invloed van neerslag en verdamping. In het zuidelijk deel wordt een waterpartij gegraven met dezelfde afmetingen (met iets andere onderwaterrassen). Ook in deze sloot vindt natuurlijke peilfluctuatie plaats.

3) Beheer vegetatie

De vegetatie moet beheerd kunnen worden. Om dit kostentechnisch op acceptabele wijze uit te kunnen voeren voorziet het plan in schouwpaden die op een maximale afstand van 7m uit de slootkant liggen. In de huidige uitwerking bedraagt de maximale breedte van schouwpad naar sloot 4,5 meter, waardoor het schonen van de sloten probleemloos kan worden uitgevoerd.

4) Schuilgelegenheid

Voor doelsoorten en vanuit de wens om het perceel deel uit te laten maken van de ecologische verbinding tussen de plas Ravensberg via de Sloene naar de Reeuwijkse Hout, is schuilgelegenheid een belangrijk element in het plan. In de eerste plaats gaat het Riet voor schuilgelegenheid zorgen, in de tweede plaats zullen de takkenrillen die dienen als locatie voor het afvoeren van maaisel en als broeihoop voor de Ringslang eveneens de nodige beschutting bieden.

5) Beheer

Het terrein moet toegankelijk zijn voor machines met maaiapparatuur. Met name voor het afvoeren van het maaisel is het belangrijk dat men met groter materieel het perceel kan bereiken.

6) Aansluiting in landschap

Het is van belang dat het perceel op een goede manier aansluit bij het zuidelijk gelegen perceel, Alys Ambacht, van de Stichting BLR. Dit voormalige volkstuintencomplex is rond 1985 ontruimd en door IVN opgeschoond en ingericht als hooiland, rietvelden en grienden. Dit gebied is ook deels afgeplagd wat een interessante vegetatie oplevert van Echte koekoeksbloem, Gewone dotterbloem en Rietorchis. Het gebied is overgegaan van de gemeente Reeuwijk naar de Stichting BLR. De LOP Rietgors verzorgt momenteel het maai- en snoei-beheer. Op dit perceel zijn nog steeds sporen zichtbaar van het voormalige

volkstuintencomplex door het voorkomen van boomgroepen en de vakmatige indeling. Dit geeft het gebied een cultuurhistorische eigenheid met een duidelijk gebruiksverleden. Het nieuw in te richten perceel heeft een gebruiksverleden als grasland. Het verschil tussen deze twee gebieden zal daarom zichtbaar blijven, hoewel er wel aansluiting zal plaatsvinden, door middel van de rietvegetatie die in beide gebieden aanwezig zal zijn. Verder wordt geadviseerd om bij de aansluiting met het nieuwe perceel, op Alys Ambacht een aantal bomen weg te halen. Hierdoor ontstaat er een samenhangend geheel, gezien vanaf de Oudeweg en het Treebord.

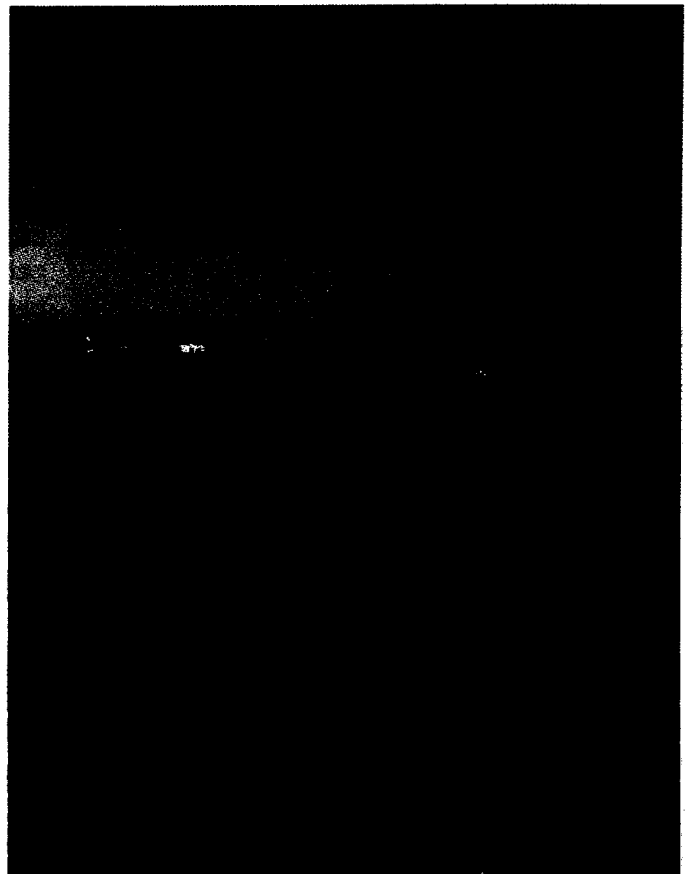
8.6 Inrichtingsmaatregelen op terreinniveau

8.6.1 *Amfibieënsloot 1*

In het noordelijk deel van het plangebied, over een lengte van 103m en een breedte 8,5m wordt een sloot gegraven van ongeveer 70cm diep met terrassen van 1m breed, die op het huidige polderpeil worden gegraven. Deze sloot blijft afgesloten van het polderwater. Omdat de sloot alleen door regenwater en grondwater wordt gevoed zal de waterkwaliteit hier het hoogst zijn. Doordat er geen vis in kan komen wordt het een veilige plek voor amfibieën om zich voort te planten. Door de natuurlijke peilfluctuatie zullen bij perioden van droogte de buitenste terrassen droogvallen, wat goed is voor de ontwikkeling van Riet. In natte periodes zullen deze terrassen net onder de waterspiegel verdwijnen.

8.6.2 *Amfibieënsloot 2*

In het zuidelijk deel van een plangebied, over een lengte van gemiddeld 108m en een breedte van 8,5m wordt een sloot gegraven van ongeveer 70cm diep. Het grootste verschil met amfibieënsloot 1 is dat in deze sloot aan weerszijden onderwaterterrassen van 1,5m breed gegraven worden. Hierdoor krijgen andere plantensoorten de kans zich te ontwikkelen. Ook in deze sloot is sprake van natuurlijke peilfluctuatie.

Figuur 11: Oostelijke sloot van het plangebied

8.6.3 *Natuurlijke oever*

Langs de ten oosten van het perceel gelegen sloot wordt de oever afgeplagd, zodat er een bredere overgang ontstaat van sloot naar land. Hierin wordt ook gestreefd naar een groot aandeel riet. Zie bijlage IV voor het dwarsprofiel. Door deze sloot af te plagen zal meer moerasvegetatie tot ontwikkeling komen.

De westelijke oever wordt niet vergraven, omdat deze nog in goede staat verkeerd en redelijk begroeid is. Wel worden hier extra planten aangeplant, te weten Gewone dotterbloem en Echte koekoeksbloem.

8.6.4 Broeihopen Ringslang

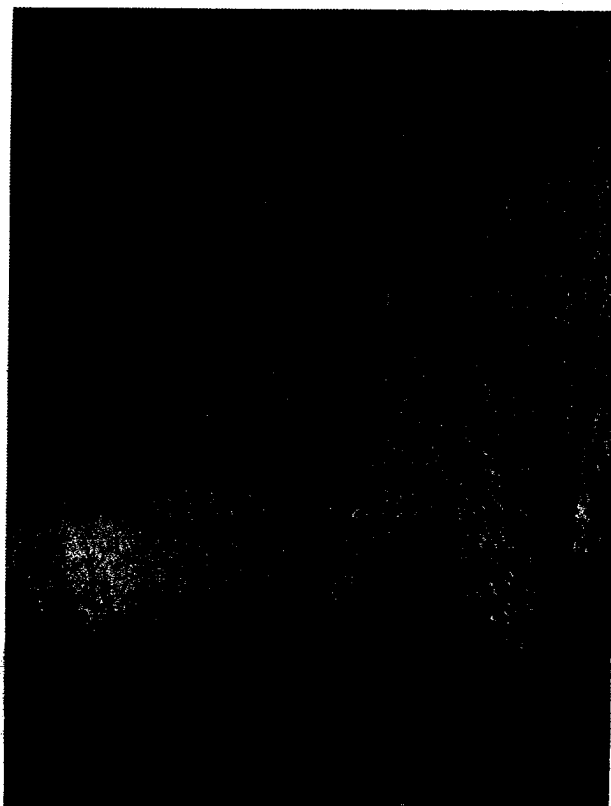
Er worden drie broeihopen aangelegd voor de voortplanting van de Ringslang. Hierbij moet op een aantal zaken worden gelet. De aanleg van een broeihoop moet uiterlijk voor 1 mei zijn afgerond, zodat de hoop door de ringslangen kan worden geïnspecteerd. In juni worden de eieren gelegd. Aanleggen in het najaar is praktisch vanwege de beschikbaarheid van voldoende organisch materiaal. Allerlei materiaal is geschikt: gras, riet, bladeren, enzovoort. Het is belangrijk om voldoende zuurstof in de hoop te krijgen, zodat de broei opgang komt en blijft. Hiervoor moeten er takken in de hoop worden verwerkt. Naast de toevoer van zuurstof hebben de takken nog twee functies namelijk: ze maken de hoop toegankelijk voor de slangen en ze voorkomen dat de hoop te veel inklinkt. Het belangrijkste ingrediënt is paardenmest met een laag strogehalte (stro bevordert uitdroging). Bij de aanleg en wanneer de hoop wordt omgezet moet deze mest erin worden verwerkt. Een ander ingrediënt dat een goede en lange broei bevordert zijn houtsnippers.

De ideale afmetingen zijn 2m bij 3m en 1,5m tot 2m hoog. Naarmate de tijd vordert zal hoe dan ook inklinking plaatsvinden. Minimale afmetingen zijn 1,5m bij 1,5m en 1,5 tot 2m hoog. Uitgaande van een inklinking van 30% zal in eerste instantie uitgegaan moeten worden van een hoogte van 3m. Om uitdroging van de broeihoop te voorkomen moet de top worden afgeplat om ervoor te zorgen dat het regenwater niet via de zijkanten afvloeit. De broeihoop heeft enige schaduw nodig; een bosrand is bijvoorbeeld een geschikte locatie. In

deze situatie is er geen bosrand dus zal de schaduw van het riet moeten komen dat er omheen groeit. Na twee jaar is een hoop uitgebroeid en wordt geadviseerd deze om te zetten. Dit kan ook jaarlijks gedaan worden. Bij het omzetten is het belangrijk om te onderzoeken hoeveel eierdoppen en eiklommen (concentratie van eierdoppen op één plek) er in de hoop hebben gezeten. De eierdoppen geven een indicatie van het aantal uitgekomen eieren en de eiklommen geven weer hoeveel verschillende vrouwtjes er eieren hebben gelegd.

8.6.5 Wilgen

Op het zuiden van het perceel staan enkele wilgen die jarenlang niet geknot zijn. Om dit cultuurhistorische element te herstellen worden de inmiddels 20m hoge wilgen afgezet tot op het begin van de kruin. De grootste takken worden op minimaal 10cm van de knot afgezet om voldoende schors te houden voor nieuwe uitlopers. Vanwege het beheer dat niet is uitgevoerd bestaat het risico dat na het knotten er takken ontstaan op ongunstige plaatsen waardoor de bomen kunnen gaan scheuren. Om dit te voorkomen zal dit bij het beheer van het terrein in de gaten moeten worden gehouden.

Figuur 12: Af te zetten knotwilgen

8.6.6 Schouwpaden

Aan weerszijden van de nieuwe middensloten blijft minimaal 4m onvergraven. Dit worden de schouwpaden. Om deze extra stevig te maken en om alvast enkele kubieke meters vrijgekomen grond te verwerken, worden deze met losse grond aangevuld. Zowel de middensloot als de buitensloten kunnen hiervandaan beheerd worden.

8.6.7 Opgang gebied

De opgang van het terrein zal zo worden ingericht dat er machines overheen kunnen voor het beheer van de oevers en het Riet. Tijdens de uitvoering van de inrichtingsmaatregelen zal er toegang mogelijk gemaakt worden met draglineschotten. Na afronding van de inrichting wordt er een nieuwe brug van FSC-hout geplaatst, die breed genoeg is. In deze brug zit een hondenrooster, om te voorkomen dat er honden in het gebied komen. Tevens wordt er een hek geplaatst, om het gebied af te sluiten. Voor de tekening van de brug, zie bijlage V.

8.6.8 Aanplant Riet

De oppervlakte die ingeplant moet worden met Riet bestaat uit de drogere delen van het nieuwe profiel. Het gaat bij elkaar opgeteld om 574m². Er wordt uitgegaan van 5 planten per m².

Het verdient de aanbeveling om op Alys Ambacht van de Stichting BLR rietzoden te steken en in de aan te planten delen te verwerken. Het voordeel hiervan is dat er minder planten aangeschaft hoeven te worden wat de kosten enigszins drukt. De plaggen met rietplanten vormen hiernaast een robuuster geheel dan planten uit potjes, waardoor de kans groter wordt dat vanuit deze plaggen snelle kolonisatie plaats vindt. Overleg met de Stichting BLR moet nog plaatsvinden.

Figuur 13: Rietkraag